

Qəzənfər Paşayev

XİLASKARLAR

BAKİ-2021

Əsər AMEA-nın NİZAMİ GƏNCƏVİ ADINA
ƏDƏBİYYAT İNSTİTUTUNUN
Elmi Şurasının 8 aprel 2021-ci il tarixli (protokol №3)
qərarı ilə çap olunur.

Qəzənfər Paşayev

XİLASKARLAR

Ön sözün müəllifi: İSA HƏBİBBƏYLİ
akademik

Redaktor: NİZAMİ CƏFƏROV
akademik

Rəyçi: TEYMUR BÜNYADOV
akademik

Paşayev Qəzənfər

P26 Xilaskarlar. Bakı, "Təhsil" nəşriyyatı, 2021,
136 səh.

"Xilaskarlar" əsəri dünya görmüş, dünyanın gedişatını dərinləndirən, fikir və mülahizələrini yığcam təhlillər, müqayisələr və canlı həyatı misallarla ifadə etməyə qadir, əsərləri ərəb, ingilis, fars, türk, rus dillərində çap olunan, Şərq və Qərb ədəbi-elmi mühitində yaxşı tanınan, Əməkdar elm xadimi, professor Qəzənfər Paşayevin xalqın tarixi müqəddəratında müstəsna rol oynayan xilaskarlarımız Heydər Əliyev epoxası və İlham Əliyev erasına dair könül çırpıntılarıdır.

İnanırıq ki, müəllifin ürəyinin istəyi ilə yazılan, daha çox gələcək nəsillərə ünvanlanan bu yığcam əsər xalqını, dövlətini, Vətəninə sevmə, ürəyi vətənpərvərlik coşqusu ilə döyünən hər bir azərbaycanlının stolüstü kitabına çevriləcəkdir.

XİLASKARDAN – XİLASKARA

Əməkdar elm xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor Qəzənfər Paşayevin çoxcəhətli fəaliyyətində azərbaycançılıq həmişə xüsusi yer tutub. Kərküskünas alim kimi tanınan Qəzənfər Paşayev həyatının böyük bir dövrünü həsr etdiyi İraq türkmənlərinin folkloru və ədəbiyyatına dair tədqiqatlarında, məşhur "Altı il Dəclə-Fərat sahillərində" adlı kitabında "Azərbaycan naminə" axtarışlar və müqayisəli təhlillər aparıcı mövqeyə malikdir. Professor Qəzənfər Paşayevin Azərbaycan aşiq ədəbiyyatı və ədəbiyyatşünaslıq haqqında tədqiqatlarının da "əzəl mübtədasi" azərbaycançılıqdır.

Oxuculara təqdim olunan "Xilaskarlar" kitabı professor Qəzənfər Paşayevin azərbaycançılıq tədqiqatlarında yeni hadisədir. Bu vaxta qədər azərbaycançılıq ideallarından əsasən elm və ədəbiyyat baxımından söz açan Qəzənfər Paşayev "Xilaskarlar" kitabında ilk dəfə olaraq azərbaycançılıqdan ictimai-siyasi müstəvidə bəhs etmişdir. Ümummillə lider Heydər Əliyev və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin uğurlu dövlətçilik fəaliyyəti və ölkəmizə qazandırdıqları

çoxcəhətli böyük Zəfərlərin nümunəsində Azərbaycan və azərbaycançılıq idealları təqdim edilən "Xilaskarlar" kitabının ana xəttini təşkil edir.

Professor Qəzənfər Paşayev Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin ölkəmiz və xalqımız qarşısındakı xidmətlərini, bu dahi insanın həyatındakı zahirən kiçik görünən detallardan tutmuş böyük xidmətlərinə qədərki seçilmiş hadisələri və faktları sadə dillə obyektiv mövqedən mənalandırmışdır. Qəzənfər müəllimin Heydər Əliyev fenomenini özünün tərcümeyihəsinə çevrilmiş, iştirakçısı olduğu, yaxından müşahidə etdiyi hadisələrin gözü ilə baxıb dəyərləndirməsi kitabın təbii, həyatı və təsirli alınmasında mühüm rol oynayır.

Kitabın müəllifi xüsusi vurğulayır ki, Heydər Əliyevin hakimiyyəti dövründə Düzqırıxlı kəndində ərsəyə gələn Mədəniyyət sarayı, asfalt küçələr, ağdaş kərpicdən tikilmiş bir-iki mərtəbəli evlər, kino zalı, mağazalar, istirahət parkı, uşaq bağçası, hamam, şərab zavodu, çörək zavodu, elektrik dəyirmanı, maşın-traktor parkı və sairə ürəyi qurub-yaratmaq, xalqın güzəranını yaxşılaşdırmaq eşqilə döyünən Ulu Öndərimizə məmnunluq gətirirdi.

Professor Qəzənfər Paşayevin nəzərə çarpdığı bir məqam da diqqəti çəkir. Müəllifin doğulub

boya-başa çatdığı Tovuz rayonunun Düzqırıxlı kəndində Heydər Əliyevin ağac əkməsi, rayon Partiya fəalllarının və zəhmətkeşlərinin kəndin Mədəniyyət sarayında keçirilən yığıncağında (11.09.1980) Kürqırağı ərazilərdə xam torpaqların əhaliyə paylanması haqqında tapşırıqlar verməsi, kənddə həyat səviyyəsinin daha da yaxşılaşdırılmasına xidmət edən faktlar Ümummilli liderin dövrün, həyatın dəyişdirilməsinə göstərdiyi təsiri real surətdə təsvir etməyə xidmət edir. Eyni zamanda görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev SSRİ dövlətindəki yüksək vəzifəsindən kənarlaşdırıldıqdan sonra rayonda sadə bir müəllimin kənddəki məktəbdən və dövlət idarələrindən onun portretlərini yığb evində qoruyub mühafizə etməsi hadisəsi də Ulu Öndərə ümumxalq məhəbbətini daha da zənginləşdirən əhəmiyyətli detallardır.

"Xilaskarlar" kitabının müəllifinin Heydər Əliyevin millətlərarası münasibətlərin tənzimlənməsi, ölkəmizdə yaşayan azsaylı etnoslarla aparılan işlərin tarazlanması məsələlərinə də diqqət yetirməsi Ulu Öndərin dühasını və uzaqgörənliyini qabarıq şəkildə nəzərə çarpdırmağa xidmət edir. Bütün bunlar görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin dövlətçilik fəaliyyətinin bütün dövrlərində məqsədyönlü şəkildə apardığı azərbaycançılıq siyasətini tamamlayır.

“Xilaskarlar” kitabı Heydər Əliyev dühasına dünyanın görkəmli liderlərinin verdikləri qiymətin diqqət mərkəzinə çatdırılması və tarixi şəxsiyyətin miqyasının müqayisələr əsasında dəyərləndirilməsi məsələlərinə şərait yaradır. Sovet dövlətinin əsas rəhbərlərindən biri, Xarici İşlər naziri Andrey Qromikonun “SSRİ məkanında Heydər Əliyev səviyyəsində dövlət xadimimiz yoxdur” – etirafı Ulu Öndərin məşəhəri əyani şəkildə ifadə edir. Yaxud uzun müddət SSRİ Dövlət Plan Komitəsinin sədri vəzifəsində işləmiş Nikolay Baybakovun **“Mən Azərbaycanı və Azərbaycan xalqını Heydər Əliyev qədər sevən ikinci bir adam tanımıram”** sözlərinin manjetə çıxarılması isə görkəmli dövlət xadiminin misilsiz vətən sevgisini, doğru xalqına böyük xidmətlərini daha dərinlən başa düşmək üçün seçilmiş, düşünülmüş məqamdır. Bütün bunlar Heydər Əliyevin dünyada qəbul edilmiş görkəmli liderlərdən biri olması ilə bərabər, həm də əsl vətənpərvərlik rəmzi olduğuna da gur işıq salır.

Professor Qəzənfər Paşayev Azərbaycan xalqının müstəqillik, dövlətçilik uğrunda mübarizəsinə, dövlət müstəqilliyinin qurulması və inkişaf etdirilməsinə vahid bir proses kimi baxıb ümumiləşdirilmiş şəkildə elmi qiymət vermişdir. Bu mənada onun Azərbaycan Respublikasının Prezi-

denti İlham Əliyevin müasir dövrün dünya liderləri sırasında qazandığı yüksək nüfuzdan böyük iftixar duyğusu ilə söz açması, ölkə rəhbərimizin dövlətimizin beynəlxalq mövqelərinin daha da möhkəmləndirilməsi, ölkəmizin qüdrətli bir respublikaya çevrilməsi yollarındakı xidmətlərinin təhlil edilib qiymətləndirilməsi, xalqımızın müstəqillik yollarındakı zəfərlərinin davamlı inkişafdan doğan xüsusi bir mərhələsinin yaranmasının diqqət mərkəzinə çəkilməsi deməkdir. Prezident İlham Əliyevin müasir dövrün lideri kimi obrazının əsas xüsusiyyətləri: möhkəm siyasi iradə, qətiyyət, vətənpərvərlik, islahatçılıq, analitik təfəkkür və uzaqgörənlik kimi keyfiyyətlər dəyişən zamanın axarında əyani həyatı misallarla şərh edilmişdir. Qəzənfər Paşayevin təqdimatında İlham Əliyev erası Heydər Əliyev epoxasını tamamlayan və daha da inkişaf etdirilərək yeni tarixi mərhələ səviyyəsinə çatdırılmış xüsusi bir dövr kimi səciyyələndirilir.

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi mövzusunda yazılmış əsərlər sırasında ilk dəfə olaraq professor Qəzənfər Paşayev Ulu Öndər Heydər Əliyev dühasını və Prezident İlham Əliyevin qüdrətini Nostradamusun görücülüüyü vasitəsilə şərh etmişdir. “Nostradamusun möcüzəli aləmi” (“Təhsil”, 2007) tədqiqatının müəllifinin dünya

görücüsünün kitabından gətirdiyi bir bəndlik katrenin yenidən yozulması vasitəsilə gəldiyi nəticə əslində ölkəmizin dövlət liderləri haqqında deyilmiş müdrik ağsaqqal sözüdür. Qəzənfər müəllimin Nostradamusun görücülüyyəinə istinad edərək bəyan etdiyi aşağıdakı mülahizələr əslində mövcud Azərbaycan reallıqlarının fərqli formada müdrik elmi ifadəsindən ibarətdir:

“Tədqiqatçılar bu katrenin (4 k 87 sayılı katren nəzərdə tutulur – İ.H.) fransız kralı III Henridən bəhs etdiyini qeyd edirlər.

Katrendən göründüyü kimi, söhbət ata və oğuldan gedir: “Çoxlu dil bilən kral oğlu krallıqda öz sələfindən fərqlənəcək. Onun gözəl atası oğlunun böyüklüyünü başa düşəcək. Əsas rəqibini kənarlaşdıracaq”. Odur ki, katreni qardaşı Karlın sonra hakimiyyətə gələn III Henriyə aid etmək doğru deyildir.

Bizə qalsa, bu katrendə söhbət Ümummilli lider Heydər Əliyev və Prezident İlham Əliyevdən gedir. Katrenin bütün sətirlərində bəyan olunanlar İlham Əliyevin həyatı və fəaliyyəti ilə birmənalı şəkildə səsləşir. Möhtəşəm Bakı–Tbilisi–Ceyhan neft kəməri, planlaşdırılan və tezliklə reallaşdırılması gözlənilən qaz kəməri, Azərbaycanı və hətta Orta Asiya dövlətlərini Avropa ilə birləşdirəcək Dəmir yolu xətti, ölkə daxilində görülən

vüsətli işlər Nostradamusun diqqətindən qaça bilməzdi”.

Azərbaycanın müstəqillik dövrünün tarixi həqiqətləri Qəzənfər Paşayevin elmi yozumları sayəsində Nostradamusun görücülüyyəinə daha bir reallıq qazandırır.

Heydər Əliyev – İlham Əliyev epoxasının reallıqları Nostradamusun görücülüyyəinə yeni bir versiya əlavə edir.

Heç şübhəsiz, “Xilaskarlar” kitabı tanınmış, görkəmli bir ədəbiyyatşünas alim tərəfindən yazıldığı üçün burada müstəqil dövlətimizin liderlərinin özünəməxsus, çoxcəhətli səmərəli fəaliyyətlərinin, böyük xidmətlərinin mahiyyətinin açılması məqsədilə folklor abidələrimizdən tutmuş Azərbaycan və dünya ədəbiyyatından gətirilmiş misallardan və tezlərdən də yaradıcı şəkildə istifadə olunmuşdur. Hətta “Heydər Əliyev və Azərbaycan ədəbiyyatı” mövzusunda yazılmış kitablar haqqındakı resenziyalar monoqrafik tədqiqatlar barəsində elmi rəylərdən çox, epoxanın çətin və şərəfli fəlsəfəsinə aydınlıq gətirən ədəbi şərhlər təəssüratı yaradır. Kitabdakı ədəbiyyatşünaslıq materialları professor Qəzənfər Paşayevin elmi tədqiqatlarının ictimai mahiyyətinə işıq salır və digər materiallarla birlikdə müəllifin azərbaycançılıq baxışlarının mahiyyətini tamamlayır.

Bir sözlə, "Xilaskarlar" kitabı professor Qəzənfər Paşayevin azərbaycançılıq mövqeyinin obyektiv elmi ifadəsidir.

Təqdim olunan kitabda "Xilaskar" adında iki məqalənin verilməsi heç də təsadüfi olmayıb, dövlət müstəqilliyimizin taleyində Ulu Öndər Heydər Əliyevlə Prezident İlham Əliyevin xilaskarlıq missiyasını uğurla həyata keçirmələrini vahid mövqedən dəyərləndirmək məqsədi daşıyır. Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri Heydər Əliyevin "XX əsrin doxsanıncı illərində xalq vətəndaş qarşıdurmasından, dövləti parçalanmaqdan xilas etməsini" böyük tarixi hadisə kimi qiymətləndirən Qəzənfər Paşayev dahi şəxsiyyəti xalqımızın milli qurtuluşunu təmin etmək üçün Böyük Yaradan tərəfindən göndərilmiş xilaskar adlandırır. Kitabda, eyni zamanda Vətən müharibəsi – Qarabağ savaşında xalqımıza böyük Zəfər qazandırmış Prezident İlham Əliyevin xilaskarlıq missiyasını həyata keçirməsinin də mahiyyəti qürur hissi ilə və obyektiv mövqedən açıqlıb göstərilmişdir: "Üç əsrə yaxın bir dövrdə torpaqlarımızın hissə-hissə itirilməsinə son qoyuldu, mənliyimiz geri qaytarıldı, xalqlar arasında qürurla gəzmək bizə də qismət oldu. Ən yaralı yerimiz, mədəniyyət beşiyimiz Qarabağ, Qarabağın döyünən ürəyi Şuşa azad edildi.

Müharibənin gedişində Ali Baş Komandanımızın böyük sərkərdə və dünya miqyaslı müdrik siyasətçi olduğu sübuta yetdi".

Qəzənfər Paşayev Xilaskarların şəxsiyyətinin qüdrətini və fəaliyyətlərinin miqyasını göstərmək üçün yalnız sitatları və faktları diqqətə çatdırmaqla kifayətlənməmiş, fikir və mülahizələrini yığcam təhlillər və canlı həyatı misallarla aydınlaşdırmışdır. Bu mənada professor Qəzənfər Paşayevin Xilaskarlar haqqında təqdim etdiyi elmi material xilaskarlıq anlayışının dərk olunmuş elmi təqdimatı kimi səslənir.

Ümumiyyətlə, professor Qəzənfər Paşayevin "Xilaskarlar" kitabı Azərbaycan Respublikasının tarixi müqəddəratını həll etmiş Böyük Xilaskarlar haqqında əhəmiyyətli tədqiqatdır.

Eyni zamanda "Xilaskarlar" kitabı – xalqımızın və müstəqil dövlətçiliyimizin müqəddəratında həlledici rol oynamış Xilaskar dövlət rəhbərlərinin xilaskarlıq missiyasına həsr olunmuş elmi dəyərləndirmədir.

"Xilaskarlar" kitabı – Xilaskarlar və Xilaskarlıq haqqında vətəndaş ziyalı mövqeyinin ifadəsidir.

"Xilaskarlar" kitabı – Xilaskarlıq epoxasının liderləri və mərhələlərinə dair ağsaqqal sözdür.

Müstəqil Azərbaycan Respublikası Xilaskar-dan–Xilaskara qurulub-yaradılmış, inkişaf etdirilib möhkəmləndirilmiş, ölkəmizdə dövlət müstəqilliyinin əbədililiyi və davamlı inkişaf prosesi təmin edilmişdir.

“Xilaskarlar” kitabı – Xilaskarlara dərin sədaqət, xilaskarlığa yüksək ehtiram kitabıdır.

İsa HƏBİBBƏYLİ,

AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik

1 aprel 2021-ci il

GİRİŞ

Keçən əsrin 70-ci illərindən bu günə kimi inkişafımızı iki mərhələyə bölmək olar: Heydər Əliyev epoxası; İlham Əliyev erası.

Xalqın müqəddəratında müstəsna rol oynayan Ulu Öndərimiz tariximizə xilaskar kimi daxil oldu.

Prezident İlham Əliyev isə 20% torpaqlarımızı, saysız-hesabsız kənd və şəhərlərimizi işğaldan xilas etdi. O da xilaskar mərtəbəsinə yüksəldi. Hər iki dövlət başçısına ayrı-ayrılıqda “Xilaskar” adlı məqalə həsr etməyim, bəlkə də, bununla bağlıdır. Kitabda çap olunan məqalələrin hamısı, eləcə də giriş məqaləsi mətbuatda çıxan yazılardır. Ulu Öndərimizə həsr etdiyim məqalələrdən yalnız “Xoş məramla, saf niyyətlə” və “Heydər Əliyev haqqında Nostradamusun görücülüüyü” sağlığında çıxıb. “Xilaskar”, “Tarix qurub-yaradanları yaşadır”, “Heydər Əliyev və ədəbiyyatşünaslıq elmimizin təntənəsi”, “Heydər Əliyev və milli-mənəvi dəyərlərimiz” və “Xilaskarlar”* məqalələrimi Ulu Öndərimiz ədəbiyyətə qovuşandan sonra müxtəlif vaxtlarda ürəyimin istəyi ilə yazmışam.

* “Ədəbiyyat qəzeti”, 10 aprel 2021-ci il

Ulu Öndərimizə həsr etdiyim məqalələrdə onun gördüyü möhtəşəm işlərdən, görkəmli dövlət xadimi, dünya miqyaslı siyasətçi və şəxsiyyət kimi ölkə daxilində və beynəlxalq aləmdə nüfuzundan söz açmışam.

Azərbaycan xalqı başının üstünü qara buludlar alanda nicat yolunu Heydər Əliyevdə gördü. Xalqın istəyi və tələbi ilə o, hakimiyyətə qayıtdı. Bu qayıdış ağrılı-acılı keçid dövründə baş verdi. Elə bir dövrdə ki, mənəvi dəyərlər tapdanır, xalq üzüntülərlə üzləşir, adamlar arasında ruh düşkünlüyü baş alıb gedirdi. Öndərimizin qayıdışı xalqın gələcəyə ümidini, inamını artırdı, mənəviyyətin tərəqqisinə xidmət etdi. Milli dirçəlişimizin təməli məhz onun qayıdışından sonra qoyuldu.

Ulu Öndərimizin ən böyük xidmətlərindən biri Müdafiə Nazirliyinin tərkibində yaradılan, müəyyən siyasi partiyaların maraqlarını güdən batalyonları ləğv etməsi və nizami ordunu yaratması oldu. Ordu güclənəndən sonra, Bəxtiyar Sadiqov "Xilaskar İlham Əliyev" kitabında doğru olaraq yazdığı kimi, Horadiz hərbi əməliyyatı keçirildi və indiki Cocuq Mərcanlı kəndi də daxil olmaqla 22 yaşayış məntəqəsi işğaldan azad edildi. Nizami ordumuzun üstün gəlməsi və Əliyev xofu erməniləri atəşkəs müqaviləsini imzalamağa məcbur etdi.

Hər şeydən əvvəl onu deyim ki, Heydər Əliyev xalqın taleyinə cavabdehlik missiyasını şərtlə yerinə yetirirdi.

Ulu Öndərimizin müasiri olduğumdan onun səmərəli fəaliyyətini izləmək mənə də qismət olub.

Böyük yaradan ona bitib-tükənməyən enerji bəxş etmişdi. Azərbaycan xalqının xoşbəxtliyi ondadır ki, Heydər Əliyev ilahidən gələn bu enerjini bədxahlarının arzusuna xilaf çıxaraq xalqın gələcəyi naminə sərf etmişdir.

Allah hər adama zəka, kəskin ağıl, analitik təfəkkür, qabiliyyət, rəhbərlik etmək bacarığı vermir. Bunu yalnız inamlı, imanlı, seçilmiş bəndələrinə verir. Heydər Əliyev Yaradanın belə seçilmiş bəndələrindən idi.

Ulu Öndərimiz ədəbiyyata, mədəniyyətə türk xalqlarının birliyini şərtləndirən gen birliyi, dil birliyi, din birliyini qoruyub saxlayan, yaşadan xəzinə kimi baxır, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasına və təbliğinə xüsusi diqqət və qayğı göstərirdi. Çünki siyasət və ideologiyalar iki qardaşı bir-birindən ayıra bilər. Amma milli-mənəvi dəyərlər qaldıqca qardaşlığı yox etmək mümkün deyil.

Heydər Əliyevin ən böyük xidmətlərindən biri azərbaycançılıq ideologiyasını formalaşdırması

oldu. "Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir və biz azərbaycançılığı – Azərbaycan dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərləri, adət-ənənələri yaşatmalıyıq" – deyən Ümummilli liderimizə görə dil yalnız bir mənəviyyət problemi olmayıb, Azərbaycan ideologiyasının təməl problemidir. Öndərimiz Azərbaycan dilinin taleyinə millətin və dövlətin taleyi müstəvisindən baxır və qətiyyətlə deyirdi: "Müstəqil Azərbaycan Respublikasının gələcəyi üçün ən əsas vasitələrdən biri ana dilimizin, dövlət dilimizin inkişaf etdirilməsidir".

Ulu Öndər bütün dövrlərdə ana dilimizə xüsusi qayğı və diqqətlə yanaşırdı:

"Xalqı xalq edən, milləti millət edən ana dilidir. Hər bir azərbaycanlı öz ana dilini bilməlidir, bu dildə səlis danışmalıdır və bu dili sevməlidir. Öz ana dilini bilməyən şəxs şikəstdir" – deyirdi... Xalqın milli kimliyinin göstəricisi dili, ədəbiyyatı, musiqisi, tarixi, ənənəsidir. Bizi millət kimi qoruyub saxlayan məhz dilimiz, ədəbiyyatımız, musiqimiz, tariximiz, ənənələrimizdir" – deyirdi.

Təsadüfi deyildir ki, keçmiş Sovetlər Birliyi ölkələri arasında Heydər Əliyevin səyi nəticəsində latın əlifbasına keçən ilk dövlət Azərbaycan oldu.

Öndərimizin xalqı yaşadan, yaddaşını kütləşməyə qoymayan dil məsələsinə münasibəti bir hadisədə də özünü bariz şəkildə göstərdi.

Yazıçıların qurultayında professor Tofiq Hacıyev Dövlət Dil Komissiyasının yaradılması məsələsinə irəli sürəndə çoxları bunu dərk etmədi, yersiz saydı. Qurultayın işində əvvəldən axıra kimi iştirak edən Heydər Əliyev (O, yazıçıların bütün qurultaylarında fəal iştirak edirdi. Hətta Moskvada SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin 1-ci müavini kimi çox yüksək vəzifədən çıxıb canından çox istədiyi vətənimizə qayıdandan sonra yazıçıların Filarmoniyada keçirilən qurultayında iştirak etdi) çıxışında Tofiq Hacıyevin təklifinə reaksiya verdi və tezliklə Dövlət Dil Komissiyası yaradıldı.

Yazıçı və şairləri yüksək qiymətləndirirdi. Onları ədəbi dil normalarının, nitq mədəniyyətinin qanunvericiləri, qurucuları adlandırırdı. Onlara mənəvi dəyərlərimiz kimi qiymət verirdi. Qələm sahiblərinə xüsusi qayğı göstərirdi.

Yaradıcı adamları "özgə dəyirmanına su tökən bədxahlardan", "sapı özümüzədən olan baltalar"dan qoruyurdu: "Bu gün onu deyə bilərəm ki, Süleyman Rüstəm, Səməd Vurğun, Rəsul Rza kimi böyük şairlərə, onların yaradıcılığında bugünkü günə uyğun olmayan hansısa nüansları

təpib irad tutmaq, hesab edirəm ki, mənəviyyatsızlıqdır”.

Ümummilli liderimiz belə yanlış və ziyanlı yanaşma üsulunun yolverilməz olduğunu əməli işində göstərdi. Xalq qarşısında böyük xidmətləri olan Süleyman Rüstəm, Rəsul Rza, Mirzə İbrahimov və Süleyman Rəhimovun Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adına layiq görülməsinə nail oldu.

Öndərimiz vurğulayırdı ki, milli özünüdərk, milli oyanış, dirçəliş prosesi xalqımıza 1-ci növbədə ədəbiyyatdan gəlir. Odur ki, ədəbiyyatımızı, mədəniyyətimizi xalqımızın mədəni sərvəti, intellektual mülkiyyəti hesab edirdi.

Çəkinmədən deyə bilərik ki, şifahi xalq ədəbiyyatımızın zirvəsi, şifahi və yazılı ədəbiyyatımızın başlanğıcı, tükənməz enerji mənbəyi “Kitabi-Dədə Qorqud” o dahi şəxsiyyətin sayəsində layiqli yerini tutdu. Ulu Öndər əbədiyaşar abidənin 1300 illiyinin dünya miqyasında keçirilməsinə nail oldu. İkicildlik “Dədə Qorqud” Ensiklopediyası meydana gəldi. Dövlət başçısı bu möhtəşəm abidəyə dərin məzmunlu ön söz yazdı.

Folklorumuz barədə heyratəmiz bələdliliklə mülahizələr yürütməsi, məsələnin kökünə nüfuz etməsi Ulu Öndərimizin fitri istedadından və milli-mənəvi dəyərlərimizə tükənməz məhəbbətə

tindən irəli gəlirdi. Bu təsadüfi deyildi. Milli-mənəvi dəyərlər folklorla başlayır. Folklor insanın damarlarında axan canlı qan yaddasıdır. Professor Yaşar Qarayevin təbircə desək, əsatir və bayatıda, nağıl və dastanda əbədləşən, canlı yaddaşa çevrilən, heç kəsin soyunu, əslini, zətini unutmağa qoymayan, onu parçalanmaqdan xilas edən, şüurda, düşüncədə, mənəviyyatda xalqın bütövlüyünü təmin edən folklorudur. Folklor xalqın keçmişi barədə danışa bilən təkzibolunmaz tarixi sənəddir.

Heydər Əliyev xalq üçün iki təhlükənin olduğunu görürdü: birincisi, qınına qapanıb qınından çıxmamaq, ikincisi isə qınından çıxıb qınını bəyənməmək. Ulu Öndərimiz hər iki neqativ halı qarşı əməli işləri ilə mübarizə aparırdı. Bir yandan Aşıq Ələsgərin 150 illik yubileyinin Moskvanın Qurultaylar Sarayında keçirilməsinə nail olurdu, digər tərəfdən Filarmoniyada hər cümə günü dünya klassik musiqi konsertlərinin keçirilməsinə rəvac verirdi. Çox vaxt bu konsertlərdə özü şəxsən iştirak edirdi.

Danılmaz həqiqətdir ki, bəşəriyyətin yolu millilikdən keçir. Lakin bu, boz kütlə səviyyəsində olmamalıdır. Ulu Öndərimiz bununla mübarizə aparır və deyirdi. “Mənim siyasətim həmişə azərbaycançılığı, milliliyimizi möhkəmləndirmək-

dən ibarət olmuşdur". Ümummilli liderimiz bunu əməli işində göstərirdi.

Öndərimiz Nəsimi və Füzulinin yubileylərini dünya miqyasında keçirməyə nail oldu. O, M.F.Axundovun, Səməd Vurğunun, incəsənət nümayəndələrinin, bir sözlə, görkəmli şəxsiyyətlərin yubileylərinin keçirilməsini zəruri sayırdı. Xüsusi vurğulayırdı ki, yubileylərin keçirilməsi bir tərəfdən onların xalq qarşısında xidmətlərinə verilən qiymətdir, digər tərəfdən xalqın zənginliyini nümayiş etdirməkdir. Eyni zamanda bu yubileylər xalqın, millətin daha da yüksəlməsinə kömək edir, – deyirdi.

Ölkədə vəziyyətin çox ağır olduğu bir vaxtda Heydər Əliyev 1994-cü ilin sentyabrında İraqa 128 nəfərdən ibarət ədəbiyyat və incəsənət nümayəndələrini Füzulinin 500 illik yubileyinə göndərdi. Həmin ilin noyabr ayında Füzulinin yubileyinə bizi Ankaraya öz təyyarəsində apardı. Ankarada "Leyli və Məcnun" operası göstərildi.

Budur, Ulu Öndərimizin mədəniyyətimizə, yazıçı və şairlərimizə, onların yaradıcılığına verdiyi qiymət. Görkəmli elm, mədəniyyət nümayəndələrinin, qələm sahiblərinin ev muzeylərinin yaradılması, heykəllərinin ucaldılması, X cildlik Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası və Şüvəlanda tikilən Yazıçıların Yaradıcılıq Evi də onun adı ilə bağlıdır.

Sovet quruluşu çökəndən sonra Rusiya Federasiyası və bəzi başqa ölkələrdə Akademiyalar və Yazıçılar Birlikləri dağıdıldı, Heydər Əliyev isə Milli Elmlər Akademiyamızın və Yazıçılar Birliyinin daha da möhkəmlənməsi üçün əlindən gələni etdi.

Heydər Əliyevin ən böyük xidmətlərindən biri də Azərbaycanda məskunlaşan milli azlıqlara – etnoslara xüsusi qayğı göstərməsi olmuşdur. "Azərbaycan əhalisinin çoxmilli tərkibi bizim sərvətimizdir" – deyirdi. Bu qayğının nəticəsində onların dili, dini etiqadları və adət-ənənəsi keçmişdə olduğu kimi qalır. Öndərimiz bu etnosların xalqımızın həyatında mühüm rol oynadığını yüksək qiymətləndirirdi: "Respublikanın ən başlıca sərvətlərindən biri, bəlkə də ən başlıca sərvəti qədimlərdən bu torpaqlarda yaşayan, öz taleyini, öz həyatını bu torpağa bağlayan, müxtəlif millətlərdən olan, müxtəlif dirlərə etiqad edən insanlardır".

Ümummilli liderimizin fəxarətlə söz açdığı bu etnosların hər birinin özünəməxsus xüsusiyyətləri əsrlər öncə olduğu kimi qalır və Azərbaycan xalqının mənəvi mədəniyyətini zənginləşdirir.

Bütün bunlara görədir ki, Azərbaycan xalqı öz liderinə layiqli qiymət verib. Heydər Əliyev ümumxalq məhəbbəti qazanıb.

Bütün bölgələrdə heykəlləri ucaldılıb. Ulu Öndərin heykəllərinin Gürcüstan, İsrail, Rusiya, Ukrayna, Qırğızıstan, Türkiyə, Özbəkistan və başqa ölkələrdə ucaldılması, xatirəsinin əbədləşdirilməsi, müstəqil Azərbaycanın memarının xatirəsinə ehtiram əlamətidir.

Heydər Əliyev fenomeni siyasi təlatümlər və dəyişikliklərlə zəngin olan XX əsrdə hər vaxt dünya liderlərinin diqqət mərkəzində olmuş, bu dahi şəxsiyyətin yarım əsrlik fəaliyyətini yüksək qiymətləndirmişlər.

Onların arasında dünyanın gedişatında rol oynayan şəxsiyyətlərin adını görmək məmnunluq gətirir: Amerika Birləşmiş Ştatlarının keçmiş prezidenti Corc Buş (oğul), Toni Bleyer – Böyük Britaniyanın keçmiş baş naziri, Nursultan Nazarbayev – Qazaxıstan Respublikasının keçmiş prezidenti, Əhməd Nəcdət Sezər – Türkiyə Cümhuriyyətinin keçmiş prezidenti, Xu Şiztao – Çin Xalq Respublikasının keçmiş sədri, Vladimir Putin – Rusiya Federasiyasının Prezidenti, Jak Şirak – Fransa Respublikasının keçmiş prezidenti, Rəcəb Tayyib Ərdoğan – Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti, Kraliça II Yelizaveta, Məhəmməd Xatəmi – İranın keçmiş prezidenti, Georgi Pirvanov – Bolqarıstan Respublikasının keçmiş prezidenti, İslam Kərimov –

Özbəkistan Respublikasının keçmiş prezidenti, Süleyman Dəmirəl – Türkiyə Cümhuriyyətinin keçmiş prezidenti, Abdulla Gül – Türkiyə Cümhuriyyətinin keçmiş prezidenti, II İohann Pavel – keçmiş Roma Papası, Əsgər Akayev – Qırğızıstan Respublikasının keçmiş prezidenti, Nikolay Baybakov – keçmiş SSRİ Dövlət Plan Komitəsinin sədri, Bülənd Ecevit – Türkiyə Cümhuriyyətinin keçmiş baş naziri, Butros-Butros Qali – BMT-nin keçmiş katibi, Zbiqnev Bzejinski – keçmiş ABŞ prezidenti Cimmi Karterin Dövlət Təhlükəsizliyi Məsələləri üzrə müşaviri, Vladimir Voronin – Moldova Respublikasının keçmiş prezidenti, Emoməli Rəhmonov – Tacikistan Respublikasının prezidenti, Emil Konstantinesku – Rumıniyanın keçmiş prezidenti və s.

Onlardan bəzisinin fikirlərini və Ulu Öndərimizlə rəsmi görüşlər zamanı birgə çəkilmiş şəkillərini qürur hissi ilə oxuculara təqdim edirəm.

Oğul Corc Buş,
Amerika Birləşmiş Ştatlarının keçmiş prezidenti

26

Heydər Əliyev Cənubi Qafqazda uzun müddət ərzində ən əsas şəxsiyyət olmuşdur. Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycanın bəhrələndiyi dostluq əlaqələrinin qurulmasında və Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunmasında onun şəxsi söyləri həyati əhəmiyyət daşımışdır...

Eyni zamanda onun mövqeyi və göstərdiyi söylər Azərbaycanın iqtisadi inkişafını möhkəmləndirən böyük həcmli xarici sərmayələrin cəlb olunmasında əsas rol oynamışdır. Bu nailiyyətlər milyonlarla azərbaycanlının həyatını yaxşılaşdırmış və Azərbaycanın iyirmi birinci əsrə müasir dövlət kimi daxil olmasına imkan yaratmışdır.

Toni Bleyer,
Böyük Britaniyanın keçmiş baş naziri

27

Heydər Əliyev Azərbaycanın böyük lideri idi. O, böhranlar dövründə öz ölkəsinə sabitlik gətirdi. Azərbaycan xalqı onun qoyduğu irs ilə fəxr edə bilər. Onun prezident kimi fəaliyyəti dövründə ölkələrimiz arasında münasibətlərdə tərəqqi yarandı və Azərbaycan Avropa ilə əlaqələrini daha da yaxınlaşdırdı. Onun 1998-ci ilin iyununda Britaniyaya uğurlu səfəri və görüşümüz yaxşı yadımdadır. O, Azərbaycanla Birləşmiş Krallıq arasında hazırda mövcud olan güclü əlaqələrin təməlini qoydu.

**Nursultan Nazarbayev,
Qazaxıstan Respublikasının keçmiş
prezidenti**

Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikası üçün, MDB-nin inkişafı üçün, Qazaxıstan və Azərbaycan xalqlarının çoxəsrlik dostluğunun möhkəmlənməsi üçün çox işlər görmüşdür.

**Vladimir Putin,
Rusiya Federasiyasının Prezidenti**

Heydər Əliyev bütün dünyada layiqli hörmət və böyük nüfuz qazanmış görkəmli dövlət xadimidir. Uzun illər ərzində onun səmərəli fəaliyyəti xalqlarımızın ümumi tarixi ilə bilavasitə bağlı olmuşdur. O, Rusiya və Azərbaycanın strateji tərəfdaşlığının təməlini qoymuş, dostluğumuzun və qarşılıqlı anlaşmamızın möhkəmlənməsinə böyük şəxsi töhfə vermişdir.

**Jak Şirak,
Fransa Respublikasının keçmiş prezidenti**

Bu qeyri-adi şəxsiyyət Azərbaycanı çiçəklənmə yoluna gətirib çıxarmışdır. Müxtəlif görüşlərim zamanı, xüsusilə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında müzakirələr apararkən, münaqişənin sülh yolu ilə həllində onun cəsarətini, müdrikliyini və qətiyyətini yüksək qiymətləndirirəm.

**Məhəmməd Xatəmi,
İranın keçmiş prezidenti**

Heydər Əliyevin regional sülh və dostluğa nail olunması, iki dost, qardaş ölkə olan İran İslam Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında əlaqələrin dərinləşdirilməsi yolunda xidmətləri heç vaxt xatirələrdən silinməyəcək.

**II İohann Pavel,
Keçmiş Roma papası**

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə müstəqil Azərbaycan Respublikası son illər dünya birliyində layiqli yer tutmuşdur. Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu, iqtisadi islahatların uğurla həyata keçirilməsi sahəsində görülən işləri diqqətlə izləyir və onları dəstəkləyirəm.

İnanmaq olmur ki, dünya liderlərindən tutmuş adi insanlara qədər bu dahi şəxsiyyətə ehtiram göstərməyən tapılsın.

Bizim nəslimizdə və kəndimizdə də Ulu Öndərimizə xüsusi ehtiram və sonsuz məhəbbət vardır. Onun Tovuz rayonunun Düzqırıxlı kəndinin Mədəniyyət sarayında üç dəfə Respublika üzümçülərinin Zona Müşavirəsini və Tovuz rayon partiya təşkilatı fəalllarının və zəhmətkeşlərin yığıncağını keçirdiyi günlərdə o sonsuz məhəbbət daha da alovlanmışdı.

Ulu Öndər kolxoz sədri Firidun Bağirovla söhbəti zamanı deyir:

– Mən fikir verdim, kəndinizin aşağısında əkilməyən torpaqlar baş alıb gedir. Oralarda suyunuz varmı?

– Bəli, var. Kəhrizimiz, bol sulu bulaqlarımız var. Artezian quyular da qazmaq olar. Kür çayına qədər uzanıb gedən ucsuz-bucaqsız münbit torpaqlı sahələr vardır. Yeri gəlmişkən, kəndimiz buraya əsrin əvvəllərində Kürün qırağından köçüb. Orada indi də tut, nar, incir ağacları vardır. Yaz gələndə camaat mal-qarasını yığıb orada binə salardı.

– Çox yaxşı, onda siz belə edin. Torpaqları zəhmətkeşlərə paylayın. Qoy əksinlər. Komissiya yaradın. Məhsul yetişən vaxt vergi müəyyən edin. Elə edin ki, vergi münasib olsun. Yoxsa əkməzlər.

Ulu Öndər Firidun Bağirovun işgüzarlığını yüksək qiymətləndirirdi.

1951-ci ildən ömrünün sonuna qədər əvvəlcə kolxoz sədri, sonra sovxoz direktoru işləyən Firidun Bağirov Heydər Əliyevin hakimiyyəti döv-

ründə kəndi sanki şəhərə döndərmişdi: Mədəniyyət sarayı, asfalt küçələr, kubik daşdan tikilmiş bir-iki mərtəbəli evlər, qonaq evi, kino zalı, radio qovşağı, evlərə çəkilən radio və telefon xətti, univermaq, yüz çarpayılıq iki mərtəbəli xəstəxana, texniki-peşə, musiqi, səkkiz illik və üç mərtəbəli, şəhər tipli on illik məktəb, iki istirahət parkı, iki uşaq bağçası, hamam, çörək zavodu, elektrik dəyirmanı, bərbərxana, şərab zavodu, maşın-traktor parkı, dağdan – 12 km-lik məsafədən çəkilən içməli su xətti, kəndin işıq və qazla təmin edilməsi, ürəyi qurub-yaratmaq eşqilə döyünən Öndərimizə məmnunluq gətirməyə bilməzdi.

Ulu Öndərimizin Tovuzun torpağı, təbiəti və insanları haqda dediyi sözləri və verdiyi qiyməti unutmuruq, qürur duyuruq: **“Tovuzun gözəl təbiəti, qiymətli sərvəti vardır. Onun ən qiymətli sərvəti zəhmətsevər insanlarıdır”.**

Tarix elə gətirdi ki, sovet sistemi dağıldı. Müstəqilliyə qovuşduq. Aradan illər keçdi. Ulu Öndərimizin Sovetin qılınıcının dalı da, qabağı da kəsdiyi bir dövrdə kəndimizdə cəsarətlə həyata keçirdiyi “islahat” ölkədə qanun halını aldı. Torpaqlar xalqa paylandı.

Öndərimizin kəndimizdə ağac əkməsi və vətənpərvərlik nümayiş etdirməsi də unudulmur. Kəndimizin “Mədəniyyət sarayı” zövqlə

inşa edilmiş gözəl tikilidir. Özülün üstündə qırmızı torf daşdan hörülmüş iki metr hündürlüyündə kürsü vardır. Qırmızı torf daş Öndərimizin marağına səbəb olur.

– Bu daşlardan Bakıya göndərmək olarmı? – deyər soruşur.

Firidun kişi deyəndə ki, onlar Ermənistandan gətirilmədir, Heydər Əliyev məyus olur: “Onda lazım deyil”, – deyir.

Öndərimiz Moskvada işdən kənarlaşdırılanda Sovetin yazılmamış qanunlarına əsasən portretlərini hər yerdən yığdılar. Kiçik qardaşım Ələsgər müəllim (Millət vəkili Qənirə Paşayevanın atası) kəndimizdə olan iki tam orta məktəb, xəstəxana, musiqi məktəbi, kənd klubu, sovxoz idarəsi və başqa yerlərdən onun portretlərini yığıb evində saxlayırdı.

Vəzirov hakimiyyətə gələn kimi qardaşımı məktəb direktorluğundan, məni isə M.F.Axundov adına Pedaqoji İnstitutda Xarici dillər kafedrasının müdiri vəzifəsindən azad etdilər.

Adımızı qoydular “Əliyevçilər”. Nə gizlədim, vəzifədən haqsızlıqla çıxarılanda adama ağır gəlir. Bununla belə, hər ikimiz bu adla fəxr etdik.

Dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev əbədiyyətə qovuşandan sonra istəklə yazdığım məqalələr deyilənlərə dayaq olur.

Heydər Əliyev Tovuz rayonu Düzqırıxlı kəndində ağac əkir.
11 sentyabr 1980-ci il

Heydər Əliyev Tovuz rayonunda olarkən.
16 avqust 1975-ci il

Heydər Əliyev Tovuz rayonunun kolxozlarının birində.
İyul, 1977-ci il

Heydər Əliyev Tovuz rayonunda.
26 iyul 1977-ci il

38

Heydər Əliyev Tovuz rayonun kolxozlarının birində.
İyul, 1977-ci il

XALQIMIZIN FƏXRİ

İyirmi ilə yaxındır ki, Ulu Öndərimizin özü qədər inandığı möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin fəaliyyətini izləmək xoşbəxtliyi mənə də qismət olub. Bu müddətdə Prezidentimizin vətənpərvərliyi, vətənsəvərliyi, xeyirxahlığı, insanlara mehriban münasibəti, fədakarlığı, ciddiliyi, qətiyyəti, ədalətli və insafli olması hamı kimi mənə də heyran edib. Sözlün həqiqi mənasında Prezidentimiz **“olduğu kimi görünən, göründüyü kimi olan”** böyük şəxsiyyət, həsəd aparılacaq ziyalıdır.

Hələ Qaradağdan Milli Məclisə deputat olan vaxtı İlham Əliyev yaratdığı “Qaradağın İnkişaf Fondu” hesabına Lökbatanda Qarabağ şəhid ailələri və əlilləri üçün beşmərtəbəli, beşbloklı bina tikdirmişdi. O bina respublikada Qarabağ şəhid ailələrinə və əlillərə tikilən ilk bina idi. 4 fevral 2021-ci il tarixdə Yeni Azərbaycan Partiyasının qurultayında Prezidentimiz: “Bu il üç min Qarabağ şəhid ailəsi və əlillər evlə təmin olunacaq” – deyəndə gözlərim önünə keçən əsrin ağırlı-acılı 90-cı illərində Qarabağ şəhid ailələri və əlillərinə göstərdiyi qayğı və diqqət, Qarabağ şəhid ailələri və əlillərə tikdirdiyi ilk bina gəldi.

39

Bütün bu illər ərzində Prezidentimiz heç vaxt diqqətini xalqdan əskik eləməyib. Ziyalılarımıza xüsusi qayğı göstərüb. Qaçqınlar və köçkünlər bir an belə onun diqqətindən yayınmayıb. Onlara evlər tikilib, imtiyazlar verilib, işıq, qaz, su ilə pulsuz təmin edilib. Qaçqın və köçkünlərin övladları ali məktəblərdə pulsuz oxuyurlar.

Prezidentimiz ölkəmizdə yaşayan milli azlıqlara – etnoslara da hərtərəfli qayğı göstərir. Bu münasibətlə yazır: “Mən Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların təminatçısı və dövlət başçısıyam. Burada yaşayan bütün xalqlar eyni hüquqa malikdir, onlara eyni münasibət göstərilir”.

Prezidentimizin söz açdığı, toplu halda yaşayan etnosların sayı inanılmaz dərəcədə çoxdur. Dünyada məlum olan 12 (on iki) dil ailəsinin ən azı beşinin nümayəndələri ölkəmizdə toplu halda yaşayırlar. Onlar Türk dilləri, Hind-Avropa dilləri, İber-Qafqaz dilləri, Slavyan dilləri, Sami dilləri ailələrini təmsil edən Azərbaycan türkləri, kürdlər, talışlar, tatlar, lahıclar, ermənilər, ləzgilər, avarlar, qədim türk mənşəli xristian albanları (udinlər), inqiloylar, xınalıqlılar, buduqlar, qırızlar, saxurlar, rutullar, yəhudilər, ruslar və başqalarıdır.

Kiçik etnoslar bəzən əriyib yoxa çıxır, dilləri unudulur. Dövlət qayğısı sayəsində, xoşbəxtlikdən, bu bizim ölkədə baş verməyib.

Hazırda Azərbaycanda yaşayan milli azlıqların dillərində 15-dən çox qəzet və jurnal nəşr olunur. Azərbaycan radiosunda kürd, ləzgi, talış, gürcü, rus, erməni dillərində dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən müntəzəm radio verilişləri aparılır. Bundan başqa, tədrisi ləzgi dilində olan 108 (I–IX siniflər), talış dilində olan 225 (I–IV siniflər) məktəb fəaliyyət göstərir (bax: “Ədalət” qəzeti, 27 dekabr 2018-ci il). Bütün bunlar milli azlıqlara dövlət qayğısının səviyyəsini göstərir.

Adını sadaladığımız etnoslar ölkəmizin ictimai həyatında fəal iştirak edir.

Hər iki Qarabağ müharibəsində Azərbaycanda yaşayan etnosların övladlarının iştirakı və qəhrəmancasına döyüşməsi, şəhid olması, bir çoxunun yüksək orden və medallara layiq görülməsi çox mətləblərdən söz açaır.

Prezidentimiz İlham Əliyevin etnoslara münasibətdə Ulu Öndərimizin siyasətini həmişə rəhbər tutması təsadüfi deyil.

Prezidentimiz Ümummilli liderimizin yolunu davam etdirərək başqa xalqların həsədinə gətirib çıxaran daxili və xarici siyasətdə uğurlar qazanmış, ölkədə misli görünməmiş nailiyyətlər əldə edilmişdir. Regionların inkişafına dair dövlət proqramına şəxsən rəhbərlik edir.

Prezidentimiz və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın gərgin əməyi sayəsində illərdən bəri müharibə şəraitində olan ölkəmizdə əmin-amanlıq, sabitlik, vüsətli inkişaf hökm sürür. Azərbaycanın bütün bölgələrinin siması tamam dəyişib. Azərbaycan yolların çəkilişinə görə dünyada öncül yerlərdən birini tutur. Hətta kəndlərə asfalt yollar, içməli su, dağ kəndlərinə qaz xətti çəkilir. Bölgələr turizm mərkəzinə çevrilir.

Bunu Qəbələnin timsalında daha aydın görmək olur. Prezidentimiz və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın ideyaları əsasında Qəbələdə möhtəşəm layihələr həyata keçirilir. Keçən dövrdə prezidentimiz 75 dövlət əhəmiyyətli obyektin açılışında iştirak etmiş, qırmızı lenti kəsərək xeyir-dua vermişdir. Prezidentimizin açdığı obyektlərin siyahısına nəzər salmaq kifayətdir ki, Qəbələdə görülən ağılasığmaz işlər barədə təsəvvür yaransın.

Dövlətimizin qayğısı nəticəsində turizmin döyünən ürəyi halına gətirilən, tarixi yeni eradan əvvəlad gedib çıxan Qəbələ qədim şöhrətinə, əzəmətinə qovuşur, dünyanın dilbər guşələrindən birinə çevrilir.

Möhtərəm Prezidentimizin "Biz Azərbaycanın son illərdəki inkişafını Qəbələ rayonunun timsalında əyani şəkildə çox yaxşı görürük" sözləri

hədəfə düz dəyir. Lakin ölkədə möhtəşəm layihələr həyata keçirilsə də, sabitlik, əmin-amanlıq, vüsətli inkişaf təmin olunsada, **Qarabağ problemi Prezidentimizə dinclik vermirdi**. Bu problem İlham Əliyevin prezidentliyi dövründə daha da kəskinləşmişdi. Ermənilər havadarlarına arxalanaraq Qarabağda erməni dövləti yaratmaq bəhanəsi ilə bu əzəli, əbədi torpaqlarımızı Ermənistanla ilhaq etmək istəyirdilər.

Otuz ilə yaxın heç bir fayda verməyən danışıqlar davam edirdi. Böyük güclər tez-tez açıq-aşkar bəyan edirdilər: "Qarabağ düşününün hərbi yolu ilə həlli yoxdur".

Böyük Ermənistan xülyası ilə yaşayan mənfur qonşularımız havadarlarına və otuz ildə Dağlıq Qarabağ və işğal etdikləri rayonların ərazilərində yaratdıqları üçqat istehkamlara, tunellərə, xəndəklərə, saysız-hesabsız ağır hərbi texnikaya arxalanaraq bizə meydan oxuyurdular. İş o yerə çatmışdı ki, Ermənistanın baş naziri Paşinyan dövlət başçılarının zirvə toplantısında bəyan etmişdi: "Qarabağ Ermənistandır, nöqtə".

Bir milyondan artıq qaçqını, köçkününü, 20%-dən artıq ərazilərinin işğal altında olan bir ölkəyə belə bir şəraitdə rəhbərlik etmək asan deyildi. Buna baxmayaraq, Prezidentimiz bütün gücünü ölkəmizin iqtisadi inkişafına və ordu quruculuğuna yönəltdi.

2007-ci ildən etibarən Azərbaycanın hərbi büdcəsi Ermənistanın illik dövlət büdcəsindən üstün oldu.

Ulu Öndərimizin əsasını qoyduğu Naxçıvan-ski adına "Hərbi məktəb" daha da gücləndirildi. Aviasiya Akademiyası, Hərbi Dəniz Donanması üçün kadrlar hazırlayan məktəb, Heydər Əliyev adına Hərbi məktəb, hərbi texnika və sursat hazırlayan Müdafiə Sənayesi Nazirliyi yaradıldı. Eləcə də Sərhəd qoşunları məktəbi, Naxçıvan hərbi məktəbi, hətta Fövqəladə Hallar Nazirliyi nəzdində Hərbi Akademiya fəaliyyətə başladı. Türkiyə, Rusiya və başqa ölkələrdə oxuyub gələn, ən müasir texnikadan istifadə etməyi bacaran yüksəkixtisaslı mütəxəssislərimiz yetişdi. Ordumuz dünyanın ən müasir hərbi texnikası ilə təmin edildi. Bütün bunlar Ali Baş Komandanın uzaqgörən, müdrik siyasəti nəticəsində mümkün oldu.

Bunlara arxalanaraq Prezidentimizin rəsmi yığıncaqlarda dediyi "Bizim ən müasir hərbi texnika və silahlanmış güclü ordumuz, ən müasir silahları almaq üçün maliyyə resurslarımız, möhkəm iradəmiz vardır. Biz heç vaxt Qarabağın işğalı ilə barışmayacaq, ərazi bütövlüyümüzü bərpa edəcəyik" – sözlərinə nəinki xaricdə, ölkə daxilində də ağız büzənlər, inanmayanlar, şübhə ilə yanaşanlar olurdu. **Hətta bəzi dili qurumuş bədxahlar bəd niyyətlə şayiə yayırdılar ki, bun-**

lar hamısı gözdən pərdə asmaq üçündür, Qarabağ ermənilərə verilib.

Lakin Prezidentimiz nə dediyini yaxşı bilirdi. Qırx dörd gün davam edən Vətən müharibəsi möhtərəm Prezidentimizin sözlərini təsdiq etdi. Qısa bir müddətdə ən müasir silahlarla düşmənin hərbi texnikasını və canlı qüvvəsini məhv etdik. Düşmən diz çökərək təslim oldu. Bütün torpaqlarımızın qaytarılması barədə sənədə imza atdılar.

Güman edirəm ki, bu, ermənilərə ibrət dərsi olacaq.

Çox arzu edərdim ki, hər iki Qarabağ müharibəsində həlak olmuş şəhidlərimizin ruhu xatirinə, şikəst olmuş qəhrəman oğullarımızın xatirinə, gözüyaşlı gəlinlərin, yetim qalmış körpələrin, qaçqınların, köçkünlərin xatirinə, gələcək nəsillərə əmanət qoyacağımız Vətən naminə, böyük alim Yaşar Qarayevin göstərdiyi kimi, yüz illərlə davam edən unutqanlılığımıza, biganəliyimizə, güzəştkeşliyimizə, səhlənkarlığımıza son qoyulsun, tarixdən ibrət dərsi götürək. Belə olsa, əminliklə deyə bilərik ki, "1905", "1918", "1948", "1952", "1988–1993"-cü illər hadisələri bir daha təkrar olunmayacaqdır.

Onu da unutmamalıyıq ki, bu tarixi günlərdə qardaş türk xalqının mənəvi, siyasi və hərbi dəstəyi köməyimizə çox çatdı. Heydər Əliyevin "Bir

Belə olaq həmişə!

46

millət, iki dövlət” adlandırdığı Azərbaycan–Türkiyə birliyi mübarizəmizə uğur gətirdi. Türkiyə böyük güclərin təzyiqinə baxmayaraq, bir an belə bizi tək buraxmadı. Türk xalqı etibarlı, sədaqətli, insafı və ədalətli xalq olduğunu bir daha dünyaya göstərdi.

Alman filosofu Hegelin vaxtilə dediyi sözlər təsdiqini tapdı:

“Mən desəm ki, almanlar ağıllı millətdir, verin dünyanı almanlar idarə etsin, milliyyətçə alman olduğuma görə məni qınayalar. Odur ki, deyirəm: “Dünyanı verin türklər idarə etsin, çünki türklər ən ədalətli və insafı millətdir”.

Onu da xüsusi vurğulamaq istərdik ki, möhtərəm Prezidentimizin Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla dostluq münasibətləri Qarabağ müharibəsinin gedişində və əlaqələrimizin möhkəmlənməsində əvəzsiz rol oynadı.

Qarabağ müharibəsi bütün dünyanın diqqətini çəkdi.

İnanıram ki, qələbəmizlə bitən Qarabağ müharibəsi XXI əsrin ibrətamiz müharibəsi kimi dünyanın nizamının dəyişməsinə ciddi təsir edəcəkdir. Sevinirəm ki, 2013-cü ildə Bakıda mənim də iştirak etdiyim “Dədə Qorqud” abidəsinin açılış mərasimində möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin uzaqgörənliklə dediyi sözlər yerini alır: **“Bu abidə bütün türk dünyasını birləşdirəcək və XXI əsr türk dünyasının əsri olacaqdır”.**

47

Beynəlxalq aləmdə bizimlə hesablaşmaları çox mətləblərdən xəbər verir. İngiltərə, Yaponiya, İtaliya, Rusiya, Almaniya, Fransa, Türkiyə və s. kimi qüdrətli dövlətlərin nüfuzlu televiziya kanalları, məşhur “Əl-Cəzirə” kanalı Prezidentimizdən müsahibə almağa çalışdılar. Prezidentimiz “yox” demədi. Otuzdan artıq televiziya kanalına müsahibə verdi. Qarabağ həqiqətlərini dünya xalqlarına çatdırdı.

Prezidentimizin verdiyi müsahibələr informasiya cəbhəsində də, döyüş meydanında olduğu kimi, üstünlüyümüzü təmin etdi.

Müsaibələrin gedişində Prezidentimizin bəzi müxbirlərə, xüsusən də Almaniya və Yaponiyadan gəlmiş müxbirlərə tarixdən, siyasətdən, jurnalistikadan "dərs" verməsi nəinki Azərbaycanda, bir çox ölkələrdə rezonans doğurdu.

Ali Baş Komandanımızın titanik zəhməti, yenilməz ordumuzun igid oğullarının şücaəti sayəsində qazanılan qələbə tarixi hadisəyə çevrildi.

Bütün bunlar və haqqında yazdığım məqalələr göstərir ki, tarixi qələbə Prezidentimizə ümumxalq məhəbbəti qazandırır.

Mən Azərbaycanı və Azərbaycan xalqını Heydər Əliyev qədər sevən ikinci bir adam tanımıram.

Nikolay Baybakov

Uzun müddət SSRİ Dövlət Plan Komitəsinin sədri vəzifəsində işləyən Nikolay Baybakov əslən baklıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

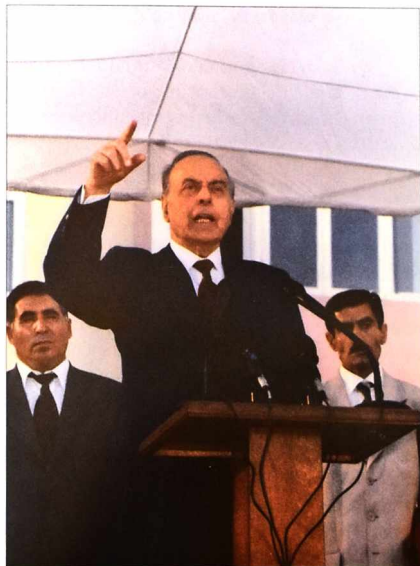
XOŞ MƏRAMLA, SAF NİYYƏTLƏ*

Möhtərəm Prezident!

Saf niyyətlə, xeyriyyə məqsədi ilə inşa olunmuş bu bina millət vəkili İlham Əliyev cənablarının təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə, onun təsis etdiyi "Qaradağın İnkişaf Fondu" və "Baku İnterнешnel LTD" şirkəti tərəfindən tikilmişdir. Tikinti ərafəsində və inşa vaxtı iki-üç dəfə İlham müəllimlə təmasda oldum. Nə gizlədim, onun sadəliyi, təvazökarlığı, humanistliyi, xeyirxahlığı, dərin mədəniyyəti, ağıl-zəkası məni heyran etdi. İstər-istəməz ürəyimdən keçdi: "Prezidentimiz ailə məsələlərində də, övladlarının tərbiyəsində də hamımıza nümunə olacaq qeyri-adi bir şəxsiyyətdir".

Hörmətli Prezident, xoş məramla inşa olunan bu binanın tikintisi zamanı həmişə ikili hisslər keçirmişəm. Sizin möhkəm hafizəniz vardır. Şübhəsiz, Hüseyn Cavidin "Şeyx Sənan" əsərində Məmmədli Əliyevin oxuduğu "Korun mahnısı" yadınızdadır. Orada belə sətirlər vardır:

* Bax: "Qaradağ" qəzeti, 8.07.1999; Qəzənfər Paşayev. Seçilmiş əsərləri. V cild. Bakı, "Təhsil", 2012, s.48-50

Deputat İlham Əliyevin Lökbatan qəsəbəsində Qarabağ şəhid ailələri və əlləri üçün tikdirdiyi beşmərtəbəli, beşbloklı binanın açılış mərasimində Prezident Heydər Əliyevin çıxışı. 30.06.1999

"Nə eşq olaydı, nə aşiq, nə dərd olaydı, nə dərman".

Keçirdiyim hisslər bununla bağlıdır. Deyirəm: nə hər b olaydı, nə itki, nə şəhid olaydı, nə gözü-yaşlı analar, nə yetim körpələr. İkinci tərəfdən də fikirləşirəm: "Şəhidsiz, qurbansız azadlıq əldə etmək olarmı? Dünya təcrübəsi göstərir ki, azadlıq qurbanlar, şəhidlər hesabına qazanılır. Elə adama təsəlli olan da bu və hərənin imkanı daxilində şəhid ailələri və əlillərə göstərdiyi köməkdir. Müharibə və daxili çəkişmələr elə bir bələdir ki, ondan yan keçmək müşküldür. Elə bizim nəslimizdə dayım nəvəsi Azər Xasıyev Qarabağda şəhid oldu. Mart hadisələri zamanı başqa bir dayım nəvəsi 22 yaşlı baş leytenant Xasıyev Samir Zirəddin oğlu həlak oldu. Ölümündən sonra ona Milli qəhrəman adı verildi.

Cənab Prezident, mən filologiya elmləri doktoru, professoram. Uzun müddət xarici ölkələrdə olmuşam. Təkcə İraqda altı ildən çox çalışmışam. Xaricdə olarkən dövlət başçılarının yüksək səviyyəli görüşlərini dövlətlərin bayraqlarının qoşa dalğalandığını gördükcə, himnlərini dinlədikcə ürəyimdən keçən yeganə arzu bu idi ki, gün gələydi, doğma Azərbaycanı azad görəydim. Dövlət başçımız yüksək səviyyəli görüşlər keçirəydi, himnimiz çalınaydı, bayrağımız xarici

Cənab İlham Əliyevin Lökbatan qəsəbəsində Qarabağ şəhid ailələri və əlilləri üçün tikdirdiyi binanın açılış mərasimində. 30.06.1999

ölkələrin səmasında dalğalanaydı. Şükürlər olsun ki, bütün bunları gördük.

Cənab Prezident, bu bina haqda fikir söyləməkdən vaz keçərək bircə onu deyim ki, İlham müəllimin gündəlik köməyi, qayğısı və nəzarəti altında tikilən bu bina hasilə gəlib çıxınca bir şeyin şahidi olduq ki, cəmiyyətimizdə vicdanlı adamlar çoxdur. Belələri yaxşı əməlləri ilə ictimai şüurumuzun yüksəlməsinə köməklik edirlər. Mən tam əminliklə deyə bilərəm ki, tikinti aparən idarənin rəisi Gəray Abbasov belələrindəndir.

Cənab Prezident, Qarabağ əlilləri və şəhid ailələri üçün tikilmiş bu binanın açılışına gəl-

məyiniz böyük mətləblərdən söz açır. Sizin bu gəlişiniz yalnız Qarabağ əlilləri və şəhid ailələrinə olan ehtiram deyil, bu bütün Azərbaycan xalqına olan məhəbbətdir. Azərbaycan xalqının dostu, müdrik Baybakovun dediyi: **“Mən Azərbaycanı və Azərbaycan xalqını Heydər Əliyev qədər sevən ikinci bir adam tanımıram”** – kəlamı sərrastlığı ilə adamı heyratə gətirir. Bu, doğrudan da, belədir. Başqa bir tərəfdən də böyük siyasətçi A.Qromikonun sizinlə bağlı fikrini yada salmaq mənim üçün xoşdur. O, etiraf etmişdir ki, SSRİ məkanında Heydər Əliyev səviyyədə olan ikinci bir dövlət xadimimiz yoxdur. Allaha şükür ki, deyilənlər yalnız sözdə yox, əməli işdə də öz yerini aldı. İndi dünya problemlərinin həllində Dövlət başçıları sizinlə məsləhətləşirlər.

Böyük dövlət mükafatlarına layiq görülsünü. Beynəlxalq Atatürk Sülh mükafatına layiq görülməyinizə sevinir və Sizi ürəkdən təbrik edirik. Siz Azərbaycanı dünyaya layiqincə tanıdır və ləyaqətlə təmsil edirsiniz.

Sizinlə bağlı bir arzumuz da var.

Arzu edirik ki, bir gün Sizin Nobel mükafatına layiq görülməyinizi təbrik edək. Yaradandan təmənnamız bu və Qarabağı azad, Azərbaycan xalqını əmin-amanlıqda, itkisiz, şəhidsiz, firavan yaşamaqda görməkdir.

XİLASKAR*

Xalqa bir bəla, faciə üz verəndə Böyük Yaradan onu xilas etmək üçün tarixi şəxsiyyətlər, xilaskarlar göndərir. Onlar ilahi qüdrət və nurla göndərilir, xalqın yoluna işıq saçır, qurtuluş yolunu göstərirlər. Heydər Əliyev belə şəxsiyyətlərdən idi. O, böyük siyasətçi idi. Siyasət isə elektrik cərəyanına bənzəyir. Hər ikisində bir cə səhv, bir cə diqqətsizlik ağır nəticələr verir. Otuz ildən artıq Azərbaycana rəhbərlik edən Heydər Əliyevin daxili və xarici siyasətdə nəzərə cərpacaq bir səhvə belə yol verməməsi onun dahiliyinə dəlalət edir. Heydər Əliyev Azərbaycan reallığında böyük hadisə, bir epoxadır. Heydər Əliyev bir fenomen idi. Onu sahilsiz bir ümmana bənzətmək olar. Azərbaycan xalqı qarşısında Heydər Əliyevin xidmətləri ölçüyəgəlməzdir.

Onun bütün xidmətlərini bir yana qoysaq, təkcə XX əsrin 90-cı illərində xalqı vətəndaş qarşındurmasından, dövləti parçalanmaqdan xilas etməsi böyük tarixi hadisə idi.

Mənə qalırsa, onun ən böyük xidməti bir çox Afrika və Asiya ölkələrində baş verən daxili çax-

* Bax: “Vəfa” jurnalı. Xüsusi buraxılış. 2004; Qəzənfər Paşayev. Borcumuzdur bu ehtiram. Bakı, “Ozan”, 2010, s.7-8; Qəzənfər Paşayev. Seçilmiş əsərləri. III cild. Bakı, “Təhsil”, 2012, s.311-313

naşmalar, çevrilişlər nəticəsində dövlətin dayaq-
larının laxladılması, oyuncaq dövlətə çevrilməsi
kimi çox qorxulu halın Azərbaycanda baş ver-
məsinin qarşısını müdrikliklə alması olmuşdur.
Heydər Əliyevi ən uca dağ zirvəsinə bənzətmək
olar. Aralandıqca onun möhtəşəmliyini hamı gö-
rəcək. Bununla bağlı çox ciddi bir məsələyə də
toxunmaq istərdim. Bəzi istisnalarla Heydər Əli-
yev haqqında tələm-tələsik yazılmış kitablar
meydana gəlib. Onun haqqında fundamental
əsərlər, tədqiqat işləri təfəkkür sahibi olan tədqiqatçıların gözləyir. Heydər Əliyev yaradıcı adamlara, elmimizə, ədəbiyyatımıza, incəsənətimizə, ümumiyyətlə, mədəniyyətimizə böyük qayğı göstərirdi. Özü yaradıcı adam idi. Müsahiblərinə çox maraq və diqqətlə qulaq asardı.

Yaxşı yadımdadır, 1999-cu ildə Lökbatanda cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Qarabağ şəhid ailələri və əlilləri üçün tikilmiş ilk binanın açılışında çıxışımı necə diqqətlə dinləyirdi.

Nədənsə, Heydər Əliyev deyəndə mənim gözlərimin önünə Atatürk, Atatürk deyəndə Heydər Əliyev gəlir. Onların gördüyü tarixi işlərin miqyasında da, özlərində də, gözlərində də bir oxşarlıq vardı.

Heydər Əliyev itkisi xalqımız üçün böyük itkidir. Nə edəsən ki, öndərimizin də çox sevdiyi

Səməd Vurğunun dediyi kimi, "sehrli bir aləm olan, bir yandan boşalıb, bir yandan dolan" fani dünyanın öz qanunları vardır. Təsəllini onda tapırıq ki, dövlətçiliyimiz Heydər Əliyevin sayəsində möhkəm özül üzərində bərqərar olub. Qatar sürət götürüb. Sükan arxasında Heydər Əliyevin irsini və kursunu ləyaqətlə davam etdirən layiqli oğlu, Prezidentimiz İlham Əliyev durur.

Burada bir arzum da bildirmək istərdim. Şübhə yoxdur ki, qədirlən xalqımız böyük insan Heydər Əliyevin xatirəsini əbədləşdirmək üçün təkliflər irəli sürəcəkdir. Mən bir ziyalı kimi arzu edərdim ki, Dağüstü parkın ən yüksək yerində onun əzəmətli heykəli ucaldılsın. Bu hamımızın ürəyindən olardı.

HEYDƏR ƏLİYEV HAQQINDA NOSTRADAMUSUN GÖRÜCÜLÜYÜ

5 k6

*Kahin əlini krala toxunduraraq, **

Gəlib İtaliyada sülh naminə ibadət edəcək.

Bu kraldan dünyaya sülhsevər hökmdar gələcək.

Hökmranlıq əsası (skipetr) sol ələ keçəcək.

Tədqiqatçılar Nostradamusun bu katrenini açmaqda çətinliklə üzləşiblər. Doğru qənaətə gəliblər ki, böyük görücünün söhbət açdığı hadisələr gələcəkdə baş verəcəkdir. Bizə qalırsa, bu katren Roma Papası II İohann Pavelin Azərbaycana səfəri (22.05-23.05.2002), Prezident Heydər Əliyev və oğlu İlham Əliyevlə bağlıdır.

Biz bu qənaətə ciddi tədqiqat apararaq gəlmişik. Məsələn burasındadır ki, Nostradamusun dövründən XX əsrin 2-ci yarısına qədər heç bir Roma Papası İtaliya sərhədlərindən kənara çıxmamışdır. Nostradamusun katrendə söhbət açdıqları

* Bax: Qəzənfər Paşayev. Nostradamusun möcüzəli aləmi. Bakı, "Təhsil", 2007, s.362-364

Prezident Heydər Əliyev və Roma Papası II Pavel.
Bakı, 22.05.2002

Papa II Pavelin vaxtında baş verib. Azərbaycan və Mərakeşdən başqa, dövlətin başçısı sağ ikən Papanın ziyarət etdiyi 130-a qədər ölkənin heç birində atadan sonra hakimiyyətə oğul gəlməyib.

Doğrudur, İordaniyada kral Hüseyndən və Suriyada Hafız Əsəddən sonra (ölüm tarixi: 10 iyun 2000-ci il) hakimiyyətə oğlanları Abdulla və Bəşər Əsəd gəliblər. Lakin Roma Papası Suriyaya 2001-ci ilin may ayında ziyarətə gedib. Yeri gəlmişkən, Papa İohann II Pavelin İordaniyaya səfəri onunla bağlı Web saytda yer almadığına

görə, 27-30 avqust 2006-cı ildə İordaniyaya gedərkən öyrəndik ki, Papa II Pavelin İordaniyaya səfəri 2000-ci ilin mart ayında olub. Kral Hüseyin isə 1999-cu ilin fevral ayının 7-də vəfat edib. Qənaətimizin doğruluğuna əmin olduq.

Onu da deyək ki, Roma Papasının bir xristian ölkəsinə səfəri böyük hadisə kimi Nostradamusun diqqətini cəlb etməyə bilirdi. Lakin qədim zamanlardan ərazisində yəhudilərin əmin-amanlıqla, toplum halda yaşadığı, dünyaya neçə-neçə görkəmli yəhudi musiqiçisi, alim, həkim və s. töhfə etmiş Azərbaycan milliyyətcə yəhudi olan görücünün diqqətini çəkməyə bilməzdi. Burada onu da demək yerinə düşər ki, siyasi durum ucbatından nə Suriya, nə İordaniya, nə də Mərakeşdə yəhudi yaşamır.

Roma Papası II Pavelin müsəlman ölkəsi Azərbaycana gəlişi, Azərbaycanda katolik kilsəsinin tikilməsi üçün torpaq sahəsinin ayrılması da gənclikdən katolik dinini qəbul etmiş Nostradamusun nəzərindən yayına bilməzdi. Azərbaycanda yüksək səviyyədə qarşılanan Roma Papasının ölkəmizdən çox məmnun getməsi və İtaliyaya qayıdandan sonra göndərdiyi razılıq teleqramı və məktubu çox mətləblərdən söz açır.

II İohann Pavel yazmışdır: "Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə müstəqil

Azərbaycan Respublikası son illər Dünya Birliyində layiqli yer tutmuşdur. Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu, iqtisadi islahatların uğurla həyata keçirilməsi sahəsində görülən işləri diqqətlə izləyir və dəstəkləyirəm".

2-ci sətirdən göründüyü kimi, İtaliyaya qayıdıqdan sonra o, Azərbaycanda sülh, əmin-amanlıq naminə ibadət edib. Roma Papasının Azərbaycana ziyarətindən sonra Vatikanın nümayəndə heyətlərinin tez-tez ölkəmizə gəlməsi, dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin II Pavelin dəfn mərasimində iştirak etməsi təməli Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan xoşməramlı əlaqələrə xidmət edir. Nostradamusun katrendə işlətdiyi "kral" sözü "dövlət başçısı" mənasına gəlir. 4-cü sətirdən də göründüyü kimi, İlham Əliyev hakimiyyətə gəldi və xalqın mənafeyinə uyğun sülhsevər siyasət yeritməyə başladı.

O ki qaldı Mərakeşə, demək lazımdır ki, Papa II Pavel 1985-ci ilin avqust ayında Mərakeşdə 50 minlik izdiham qarşısında çıxış edib. 1999-cu ilin iyul ayında kral II Həsən öləndən sonra onun yerinə oğlu Məhəmməd keçib. Lakin Mərakeşin Vatikanla heç bir əlaqəsi olmadığına, ölkədə yəhudilərin yaşamadığına görə bu katreni Məhəmmədlə əlaqələndirmək doğru olmazdı.

TARİX QURUB-YARADANLARI YAŞADIR*

Bütün xalqlar görkəmli şəxsiyyətlərinin adlarını əbədləşdirməyə həmişə böyük meyil göstərirlər. Və həmişə də bu meyil vətənpərvərlik hisslərinin artmasına güclü təkan verib. Azərbaycan xalqı istisna təşkil etmir. Babək, Nəsimi, Füzuli, Şah İsmayıl Xətai, M.F.Axundov, C.Məmmədquluzadə, N.Nərimanov, Ü.Hacıbəyov və başqaları yada düşəndə həmişə qürur hissi keçiririk. Xalq qarşısında misilsiz xidmətlərinə görə xalqın xatirəsində əbədi yaşamaq hüququ qazananlardan, güvənc yerinə çevrilənlərdən biri də XX əsrin görkəmli dövlət xadimi, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevdir. Öndərimizin heykəllərinin ucaldılması, şərafinə parklar salınması və s. çox yaxşıdır. Lakin gördüyü əzəmətli işlərin müqabilində azdır. Gündəmdə Ümummilli liderimizin əzəmətinə, möhtəşəmliyini çeşidli əsərlərlə xalqın şüurunda yaşatmaq, əbədləşdirmək durur. Bu, hər bir ziyalının, yaradıcı adamın vicdan borcudur. Biz akademik Bəkir Nəbiyevin "Heydər Əliyev haqqında etüdlər" kitabına, hər şeydən əvvəl, bu müstəvidən baxır və qiymətləndiririk.

Azərbaycan tarixində bir epoxa olan öndərimizin müasiri olduğundan onun səmərəli fəaliyyətini izləmək mənə də qismət olub. Haqqında məqalələr də yazmışam. Odur ki, akademik B.Nəbiyevin kitabını oxuyarkən müqayisələr aparmaq, həqiqətin tərəfində olmaq taleyimə, qismətimə düşüb. Etiraf edirəm ki, kitabı oxuyub başa çatanda bir rahatlıq hiss etdim. Bir daha dərinədən dərk etdim ki, böyük şəxsiyyətlər barədə mötəbər sözü, böyük həyat təcrübəsi olan, dünyanın keşməkeşlərindən başı çıxan adamlar deyəndə daha mötəbər olur.

Əsərdə öndərimizlə bağlı akademik Ramiz Mehdiyev, Xalq yazıçısı Anar, Xalq şairi, akademik Bəxtiyar Vahabzadə, Xalq şairi Fikrət Qoca, AMEA-nın müxbir üzvü Nizami Cəfərov və başqalarının əsərlərinə ürəkaçıqlığı ilə geniş yer verilməsi deyilənlərə dayaq olur.

Bununla belə, biz heç də o təmənnada deyilik ki, dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev haqqında yalnız mötəbər və buna mənəvi haqqı olan adamlar yaza bilərlər. Əsla yox. Heydər Əliyev elə bir abidədir ki, onun daha möhkəm, daha davamlı, daha möhtəşəm olmasında bir kərpic qoyanın da, min kərpic qoyanın da zəhməti təqdirə yad edilməlidir. O ki qaldı Bəkir müəllimin kitabına,

* Bax: Qəzənfər Paşayev. Seçilmiş əsərləri. IV cild. Bakı, "Təhsil", 2012, s.108-115

çəkinmədən demək olar ki, görkəmli ədəbiyyatşünas-alimimiz bədii sözün intəhasız imkanlarından məharətlə istifadə edərək Azərbaycanın tarixi salnaməsinə qızıl hərfərlə yazılmış bu tarixi şəxsiyyətin portretini yaratmış, qədərbilən xalqımıza töhfə etmişdir.

Hər cümləsinin xüsusi çəkisi olan, böyük mətləblərdən söz açan kitabı nəzərdən keçirdikcə bir yandan müəllifin Öndərimizə dərin məhəbbəti, ehtiramı, digər tərəfdən Heydər Əliyevin böyüklüyünü, dahiliyini göstərən məqamlar diqqəti çəkir. Səmimiyyətlə etiraf edirəm ki, kitabdan çox şey əxz etdim, qədərincə bəhrələndim.

Tarixdən məlum olduğu kimi, hər hansı bir xalqa bəla üz verəndə Tanrı onun xilaskarını da göndərir. Elə götürək Azərbaycanımızı. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan bəla, faciə ilə üzləşəndə Qafqaz İslam Ordusu Azərbaycanı xilas etdi. XX əsrin sonlarında isə bu müqəddəs missiyanı Heydər Əliyev yerinə yetirdi.

Azərbaycan xalqı başının üstünü qara buludlar alanda nicat yolunu Heydər Əliyevdə gördü. Xalqın istəyi və tələbi ilə o, hakimiyyətə qayıtdı. Bu qayıdış ağırılı-acılı keçid dövründə baş verdi. Elə bir dövrdə ki, mənəvi dəyərlər tapdanır, xalq üzüntülərlə üzləşir, adamlar arasında ruh düşkünlüyü baş alıb gedirdi. Öndərimizin qayıdışı

xalqın gələcəyə ümidini, sabaha inamını artırdı, mənəviyyətinin tərəqqisinə xidmət etdi. Milli dirçəlişimizin sarsılmaz təməli məhz onun qayıdışı ilə qoyuldu. Heydər Əliyevin titanik zəhməti sayəsində ölkə daxilində sabitlik bərqərar oldu. O, ölkəni vətəndaş müharibəsi təhlükəsindən, ictimai-siyasi xaosdan xilas etdi.

Demokratiya və hüriyyət pərdəsi altında öz məkrli niyyətlərini həyata keçirmək naminə ölkəni hərc-mərcliyə sürükləyənlərin qarşısını aldı, tariximizə xilaskar kimi daxil oldu.

İlahi ona bitib-tükənməyən enerji bəxş etmişdi. Xalqın xoşbəxtliyi ondadır ki, Heydər Əliyev ilahidən gələn bu enerjini bədxahlarının arzusuna xilaf çıxaraq Azərbaycan xalqının gələcəyi naminə sərf etmişdir.

Dövlətçiliyimiz tarixində müstəsna yeri olan Öndərimiz uzaqgörən siyasətçi idi. Dünya siyasətçiləri arasında öncül yerlərdən birini tuturdu. Yüksək səviyyəli yığıncaqlarda həmişə ən böyük dövlətlərin başçılarından əhatəsində olardı. Əslində, dünya siyasət meydanında cərəyan edən proseslərə təsir göstərər, bir sıra dövlət başçıları onun məsləhətlərinə ehtiyac duyurdular. Bu isə siyasətçidən yüksək dərəcədə müdriklik tələb edir. Axı, siyasət də yüksəkgərginlikli cərəyana bənzəyir. Kiçik bir səhv, ehtiyatsızlıq arzuedil-

məz nəticələrə gətirib çıxara bilər. Heydər Əliyev zəkası, müdrikliyi Azərbaycana bütün dünyada layiqli yer qazandırmışdır. Ümummilli liderin səyi nəticəsində ölkəmiz siyasi blokadadan çıxaraq beynəlxalq aləmdə tanınmağa, mötəbər məclislərdə sözü eşidilməyə, Azərbaycanın nüfuzunun artmasına nail olmuşdur.

Bəkir müəllim Öndərimizlə bağlı faktları zərgər dəqiqliyi ilə elə seçir, elə məharətlə təqdim edir ki, hər məqamda özün üçün bir yenilik hasil edirsən. Həcc ziyarətinə gedərkən Heydər Əliyevin təyyarədə akad. Ziya Bünyadov və akad. Bəkir Nəbiyevi öz odasına dəvət edərək islami dəyərlərdən söhbət açdığı səhnə nə qədər düşündürücüdür. Öndərimizin iman sahibi olduğunu göstərən bu səhifələri həyəcənsiz oxumaq olmur. Və bundan sonra onun islami dəyərləri yüksək qiymətləndirməsini, məscidlərə ciddi fikir verməsini, dini təhsil ocaqlarının tikilməsinə qayğı göstərməsini, din xadimlərinə, xüsusən də Şeyxülislam Allahşükür Paşazadəyə münasibətini, dini bayramlarda məscidləri ziyarət etməsini daha yaxşı başa düşmək olur.

Heydər Əliyevin ən böyük xidmətlərindən biri yaradıcı adamları, xüsusən də yazıçı və şairləri başqalarının dəyirmanına su tökən bədxahlardan qorumaq oldu. Söz-sənət adamlarını bir-bi-

rinə qarşı qoyanlar deyirdilər ki, nə üçün Hüseyn Cavid, Seyid Hüseyn, Əhməd Cavad, Mikayıl Müşfiq və s. repressiyaya məruz qalıblar, amma başqaları yox? Liderimiz belə yanlış və ziyanlı yanaşma üsulunu nəinki qəbul etmədi, bunun yolverilməz olduğunu əməli işində göstərdi. Xalq qarşısında böyük xidmətləri olan Süleyman Rəhimov, Süleyman Rüstəm, Rəsul Rza, Mirzə İbrahimov o zamanın ən yüksək fəxri adına – Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adına layiq görülməsinə nail oldu. Xalqın layiqli oğul və qızlarına, yazarlara, incəsənət xadimlərinə fəxri adların verilməsi, onların yubileylərinin ən yüksək səviyədə keçirilməsi milli ruhun, milli özünüdərkini yüksəlişi, tarixin yaddaşının özünə qaytarılması yolunda əvəzsiz xidmət idi.

Öndərimizin şəxsi təşəbbüsü və ciddi səyləri nəticəsində 1981-ci ildə yazıçıların VI qurultayının gündəliyinə ilk dəfə olaraq Cənubi Azərbaycandakı ədəbi proses barədə məruzənin salınmasından, Yazıçılar İttifaqında Cənubi Azərbaycan Ədəbiyyatı problemləri üzrə katibliyin, eləcə də Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda Cənubi Azərbaycan Ədəbiyyatı şöbəsinin yaradılmasından, "Ədəbiyyat qəzeti"ndə və radioda "Cənubdan səslər" rubrikası altında cənublu yazıçı və şairlərə geniş yer verildi.

Heydər Əliyev Süleyman Rəhimovu təbrik edir. Bakı, 1975

Heydər Əliyev Süleyman Rüstəmə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı ulduzunu təqdim edir. Bakı, 1976

Heydər Əliyev Rəsul Rzaya Sosialist Əməyi Qəhrəmanı ulduzunu təqdim edir. Bakı, 1980

Heydər Əliyev Mirzə İbrahimova Sosialist Əməyi Qəhrəmanı ulduzunu təqdim edir. Bakı, 1981

Sovet dönəmində belə bir addım böyük cəsarət tələb edirdi. Bu, ədəbiyyatımıza və xalqımıza sonsuz məhəbbətin sayəsində mümkün olmuşdur. Az sonra, 1982-ci ildə Heydər Əliyev SSRİ-də görünməmiş, böyük cəsarət və məsuliyyət tələb edən başqa bir tarixi addım atdı. H.Cavidin nəşi Sibirə – sürgün məzarlığından gətirilib Naxçıvanda torpağa tapşırıldı. Məqbərənin açılış mərasimində bunu özü etiraf etdi: “Bu, böyük iradə, cəsarət tələb edirdi. Ancaq xalqımıza, millətimizə, tariximizə, mədəniyyətimizə, ədəbiyyatımıza, mənəviyyatımıza olan məhəbbət və sədaqət mənə belə bir cəsarət göstərməyə imkan verdi. Mən bunu etdim”.

Bilənlər bilir ki, rəhbərimizin bu məhəbbəti heç vaxt tükənmədi.

Ağır vaxtlarda “Azərbaycan”, “Ulduz”, “Qobustan”, “Литературный Азербайджан” jurnalları, “Ədəbiyyat qəzeti” Öndərimizin təşəbbüsü ilə Dövlət büdcəsindən ödənilən dotasiya ilə çıxıb. Moskvada çox yüksək vəzifədə çalışanda belə “Ədəbiyyat qəzeti”nin hər sayını diqqətlə oxuması, onun ədəbiyyatımıza olan məhəbbətindən, ədəbi prosesə ciddi diqqət yetirməsindən xəbər verirdi. Ümummilli liderimiz klassik ədəbi irsə də böyük qayğı göstərirdi. O, keçən əsrin 70-ci illərində Nizami və Nəsiminin öyrənilməsi, nəşri və təbliği barədə qərarlar qəbul etdirmişdi.

Nəsiminin 600 illik yubileyinin (1973) təkcə Azərbaycanda deyil, dünya miqyasında keçirilməsi də onun səyi nəticəsində baş tutmuşdu. Yeri gəlmişkən, Nəsimi dünya miqyasında yubileyi qeyd edilən ilk azərbaycanlı şair olub. Şairin əsərlərinin 3 cildliyinin, eləcə də Füzulinin 6 cildliyinin akademik nəşri ədəbiyyatşünaslıq elmimizin tarixində əlamətdar hadisə idi.

Akademik Bəkir Nəbiyevin maraqlı kitabında Öndərimizin Nizami, Nəsimi, Füzuli, M.F.Axundov, S.Vurğun, Şəhriyar, Aşıq Ələsgər və başqa görkəmli şəxsiyyətlərin yubileylərinin keçirilməsi, ev-muzeylərinin yaradılması (S.Vurğun, H.Cavid, C.Məmmədquluzadə və b.), 10 cildlik Azərbaycan Sovet Ensiklopediyasının və AMEA-nın Folklor İnstitutunun yaradılması, ümumiyyətlə, mədəniyyətimizin inkişafı, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması yolunda atdığı səmərəli addımlar, gördüyü vüsətli işlər qədirşünaslıqla gündəmə gətirilir. Bu da təbiidir ki, “Kitabi-Dədə Qorqud – 1300” və “Füzuli-500” yubiley tədbirləri də məhz onun xeyir-duası, rəhbərliyi və fəal iştirakı ilə həyata keçirilmişdir.

“Füzuli-500” yubileyi Azərbaycan, Türkiyə, İraq, İran və Gürcüstanda, eləcə də Fransada UNESCO-nun Baş qərargahında (Paris) və s. keçirilmişdir. İlk dəfə olaraq şairin 6 cildə əsərləri çap olunmuşdur.

Heydər Əliyev Nəsiminin heykəlinin açılışına həsr olunmuş mitinqdə, 20 fevral 1980-ci il

72

Maraqlıdır ki, Heydər Əliyev yubiley komissiyasının sədri olaraq Türkiyədə keçirilən “Füzuli-500” yubiley tədbirlərinə qoşulmaq üçün bizi – Azərbaycanın tanınmış ədəbiyyat və incəsənət nümayəndələrini Ankaraya öz təyyarəsində aparmışdı.

Bu, bir daha öndərimizin ədəbiyyatımıza, mədəniyyətimizə dərin məhəbbətindən, sözü ilə əməlinin üst-üstə düşməsindən xəbər verirdi.

Biz hələ Heydər Əliyevin təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə Bakının görkəmli yerlərində İ.Nəsiminin, M.Füzulinin, N.Nərimanovun, H.Cavidin, C.Cabbarlının və başqalarının əzəmətli

heykəllərinin ucaldılmasını demirik. O bu müqəddəs işi görərkən düşünmürdü ki, bununla qədərbilən xalqımızın qəlbində öz heykəlini əbədi ucaldır.

Ümummilli liderimiz nüfuzlu dövlət xadimi kimi türkdilli xalqların birliyi yolunda əvəzsiz işlər görüb. Onların yaxınlaşmasına xidmət edən latın qrafikasına keçid də onun səyi nəticəsində həyata keçirilib. Heydər Əliyevin tarixə keçən “Bir millət, iki dövlət” kəlamı isə Türkiyə və Azərbaycan dövlətlərinin fəaliyyətində istiqamətverici amil olub.

Kitabda Ulu Öndərimizin layiqli davamçısı, onun yaradaraq əmanət qoyduqlarının qaranlı, axıra çatdırma bilmədiyi taleylüklü məsələləri, planları, quruculuq işlərini yorulmaq bilmədən yerinə yetirən möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevdən də qədərincə bəhs edilir. Görülən vüsətli işlər bir daha təsdiq edir ki, gənc, lakin müdrik Prezidentimiz ölkəni irəli aparmaq, inkişaf etdirmək iqtidarındadır, o buna qadirdir. Prezidentimizin elmimiz, ədəbiyyatımız və dilimizin inkişafı yolunda atdığı addımlar kitabda kifayət qədər əksini tapır. Onun milli, mədəni və dövlətçilik əhəmiyyəti daşıyan sərəncamları “Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının nəşri haqqında” və “Azərbaycan dilində latın qrafikası

73

ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında" tarixi sənədlər kimi qiymətləndirilir. Həqiqətən də, möhtərəm Prezidentimiz fəsadlarla, aşınmalarla dolu olan qloballaşma ilə üz-üzə gəldiyimiz zamanəmizdə milli xüsusiyyətlərimizin saxlanılmasında ana dili və ədəbiyyatımızın başlıca amillərdən olduğunu həmişə ön plana çəkib: "Çünki bizi millət kimi qoruyub saxlayan məhz dilimiz, ədəbiyyatımız, tariximiz, ənənələrimizdir" – deyib.

Kitabda möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin Ümummilli liderimizin kursunu zamanın tələblərinə uyğun, yaradıcı şəkildə davam etdirməsi xüsusi vurğulanır.

Akademik Bəkir Nəbiyevin son dərəcə maraqlı kitabını oxuyub qurtaranda qəlbimə xalq qarşısında misilsiz xidmətləri olan, müasir Azərbaycanımızı qurub-yaradan, xalqın qəlbində əbədilik qazanan Öndərimizin peyğəmbərcəsinə dediyi kəlamı hakim kəsildi: "Tarix və bəşəriyyət həmişə quranları, yaradanları qiymətləndirir".

HEYDƏR ƏLİYEV VƏ ƏDƏBİYYATŞÜNASLIQ ELMİMİZİN TƏNTƏNƏSİ*

Tarixi şəxsiyyətlər haqqında yazmaq nə qədər şərəfli və məmnunluq gətirən bir iş olsa da, o qədər də çətin və məsuliyyətlidir. Azərbaycan tarixində bir epoxa olan, misilsiz xidmətlərinə görə xalqın xatirəsində əbədi yaşamaq hüququ qazanan, onun qürur və güvənc yerinə çevrilən dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev haqqında kitab yazmaq isə daha böyük məsuliyyət tələb edir. Məhz buna görə də görkəmli ədəbiyyatşünas alimlərimizin bədii sözün intəhasız imkanlarından məharətlə istifadə edərək Azərbaycanın salnaməsinə qızıl hərfələrlə yazılmış bu bənzərsiz tarixi şəxsiyyətə həsr etdikləri "Heydər Əliyev və Azərbaycan ədəbiyyatı" ("Şərq-Qərb", 2009, 248 səh.) adlı əsəri böyük maraqla oxuyub başa çatanda bir rahatlıq hissi keçirdim. Bir daha özüm üçün kəşf etdim ki, dahilər dünyalarını dəyişirlər, lakin onların fikir və ideyaları yaşayır, aktuallığını itirmir, bütün zamanlar üçün gərəkli olur. Kitabı oxuyaraq gəldiyim ilk qənaət bu

* Bax: "Azərbaycan" qəzeti, 6.08.2010; Qəzənfər Paşayev. Seçilmiş əsərləri. IV cild. Bakı, "Təhsil", 2012, s.138-144

oldu ki, Heydər Əliyevin başqa sahələrdə olduğu kimi, bədii ədəbiyyat, ədəbiyyatşünaslıq, tənqid, bədii tərcümə sahəsindəki fikir və ideyaları bugününüz üçün də aktual olaraq qalır. Kitabdan hasil etdiyim mühüm bir qənaət də o oldu ki, Ulu Öndərimizin istər klassik irs, istər çağdaş ədəbiyyatımız, istər ədəbi proses, istərsə də folklorumuz barədə heyrətamiz bələdliliklə mülahizələr yürütməsi, məsələnin kökünə nüfuz etməsi onun fitri istedadından və mənəvi dəyərlərimizə tükənməz məhəbbətindən xəbər verir.

Onu da deyim ki, bu mövzu hələ Heydər Əliyevin sağlığında gündəmdə olmuş, 1998-ci ildə "Heydər Əliyev və Azərbaycan ədəbiyyatı" işıq üzü görmüşdü. Həmin kitabda akademik Bəkir Nəbiyev, müxbir üzv Yaşar Qarayev, professorlar Vilayət Quliyev və Məhərrəm Qasımlının bu gün də aktuallığını itirməyən əsərləri toplanmışdı. Lakin əsərin nəşrindən keçən illər ərzində həmin mövzu bir sıra yeni materiallarla zənginləşmişdir. Odur ki, Milli Elmlər Akademiyasının Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda yeni müəlliflər cəlb etməklə əsərin yenidən işlənmiş nəşri hazırlanmışdır. "Yenidən işlənmiş nəşri" məsələsinə aydınlıq gətirmək üçün bircə misalla kifayətlənəcəm. İlk kitabda akademik Bəkir Nəbiyevin məqaləsi 24 səhifə, yeni kitabda

69 səhifədir. Professor Vilayət Quliyevlə müxbir üzv Teymur Kərimlinin "Heydər Əliyev və klassik ədəbiyyat" əsərinin və professor Məhərrəm Qasımlının əsərinin həcmi iki dəfəyə qədər artıb. Professor Nizaməddin Şəmsizadənin "Heydər Əliyev və Azərbaycançılıq", eləcə də filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Nikpur Cəbbarlının "Heydər Əliyev və ədəbi proses" əsərləri isə tamamilə yeni olub ilk dəfə məhz bu kitabda nəşr edilmişdir.

Kitabda müasir Azərbaycan dövlətinin banisi, xalqımızın Ümummilli lideri Heydər Əliyevin çağdaş ədəbiyyatımız, folklorumuz və klassik ədəbi irsimizlə bağlı fikir və mülahizələri şərh edilir, bu sahəyə Ümummilli liderimizin qayğısından bəhs edilir və mənəviyyat sahəsində müdrik siyasətinin mahiyyəti, ədəbiyyatımızın inkişafı, yazıçı və şairlərimizin taleyi və təbliği ilə bağlı misilsiz xidmətləri zəngin faktlar əsasında açıqlanır.

Bəri başdan deyim ki, alimlərimiz bu məsuliyyətli işin öhdəsindən şərəflə gələ bilmişlər. Əsəri oxuduqca qəlbi xalqa məhəbbətlə döyünən, usanmaq bilmədən xalqa xidmət göstərən Öndərimizin Azərbaycan ədəbiyyatı sahəsində gördüyü miqyaslı işlər göz önünə gəlir. Aydınca görünür ki, bütün başqa sahələrə olduğu kimi, o, ədəbi-

yatımıza, yazıçı və şairlərə, ədəbiyyatşünaslara da qədərincə qayğı göstərmişdir. Çünki Ümum-milli liderimiz cəmiyyətdə ədəbiyyatın rolunu dərinlən dərk edir və yüksək qiymətləndirirdi. Bu münasibətlə deyirdi: “Şəxsən mənəm bir insan kimi formalaşmağım, təhsilimdə, əxlaqımda, mənəviyyatımda ədəbiyyatın, mədəniyyətin çox böyük rolu olmuşdur... Onlar mənə təsir edib, mən onlardan bəhrələnmişəm, mənəvi qida almışam, ədəbiyyatla, mədəniyyətlə daim bağlı olmuşam... Milli özünüdərk, milli oyanış, dirçəliş prosesi xalqımıza birinci növbədə ədəbiyyatdan keçir” – deyən Öndər ən ağır keçid dövründə belə bu inamından dönmədi. Azərbaycan Yazıçılar Birliyi və onun ədəbi orqanlarının dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilməsinə rəvac verdi. Yazıçı və şairlərin yubileyləri keçirildi. Şəxsən özünün iştirak etdiyi yubiley tədbirlərində klassik irsimizə, ədəbiyyatımızın inkişafına dair çıxışlarında tarixi keçmişimizi inkar edənləri kəskin tənqid edirdi. Yaradıcı adamları “özgə dəyirmanına su tökən bədxahlar”dan qoruyurdu: “Bu gün onu deyə bilərəm ki, Süleyman Rüstəm, Səməd Vurğun, Rəsul Rza kimi böyük şairlərə, onların yaradıcılığında bugünkü günə uyğun olmayan hansısa nüansları tapıb irad tutmaq, hesab edirəm ki, mənəviyyatsızlıqdır”.

Heydər Əliyev yazıçı və şairləri ədəbi dil normasının, nitq mədəniyyətinin qanunvericisi hesab edir, onların yubileylərinin keçirilməsinə xüsusi önəm verir, bir çoxlarının anlaya bilmədiyi məqamları açıqlayırdı: “Tarixi şəxsiyyətlərin yubileylərinin keçirilməsi, bir tərəfdən, onların xalq qarşısında, millət qarşısında xidmətlərinə verilən qiymətdir. Bu, lazımdır, özü də mütləq lazımdır. Digər tərəfdən isə, belə yubileylərin keçirilməsi xalqın, millətin zənginliyini nümayiş etdirir. Eyni zamanda bu yubileylər xalqın, millətin daha da yüksəlməsinə kömək edir... Bir daha qeyd edirəm ki, bu yubileylərin keçirilməsində məqsəd həmin şəxslərin özlərinin yada salınmasından çox, xalqın elminin, mədəniyyətinin, mənəviyyatının zənginliyini nümayiş etdirməkdir və indiki nəslə, gələcək nəsillərə onlardan daha faydalı istifadə etmək üçün imkan yaratmaqdır”.

Heydər Əliyevin bu qəbildən həyata keçirdiyi dövlət səviyyəli tədbirləri saymaqla qurtaran deyil. Buraya həm yubiley tədbirləri: Nəsimi, Füzuli, Vaqif, M.F.Axundov, Ü.Hacıbəyli, C.Məmmədquluzadə, H.Cavid, S.Vurğun və başqaları, həm də Nəsiminin, Nərimanovun, Cəbbarlının heykəllərinin, Şüvəlanda Yazıçıların Yaradıcılıq evinin, Şuşada Vaqifin, Naxçıvanda Cavidin məqbərəsinin açılışı və s. daxildir.

Göründüyü kimi, Nəsimi də, Füzuli də, Vaqif də, Cəfər Cəbbarlı da, Hüseyn Cavid də Heydər Əliyevin milli ədəbiyyatımıza sonsuz məhəbbəti və qayğısı nəticəsində daha çox təbliğ olunmuş, tanınmış və sevilmişlər. Heydər Əliyev eyni zamanda xalq qarşısında böyük xidmətləri olan musiqi mədəniyyətimizin görkəmli nümayəndələri Qara Qarayev, Fikrət Əmirov, Niyazi və Rəşid Behbudovun Sosialist Əməyi Qəhrəmanı kimi yüksək fəxri ada layiq görülməsinə nail oldu.

Əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi, Ulu Öndərimizin şəxsi təşəbbüsü və səyi nəticəsində ilk dəfə olaraq yazıçıların VI qurultayının (1981) gündəliyinə Güney Azərbaycanda ədəbi proses barədə məruzə salınmışdır. Yazıçılar İttifaqında Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatı problemləri üzrə katibliyin, eləcə də Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin yaradılması da Ümummillə liderimizin şəxsi əzmkarlığı və cəsarəti sayəsində mümkün olmuşdu. Sovet dönməində belə bir addımı ədəbiyyatımızı və xalqımızı tükənməz məhəbbətlə sevən bir adam ata bilərdi. Az sonra Heydər Əliyev böyük cəsarət və məsuliyyət tələb edən başqa bir addım atdı. Hüseyn Cavidin nəşi Sibirin məhbəs məzarlığından gətirilib anadan olduğu Naxçıvanda torpağa tapşırıldı. Sovet

Heydər Əliyev Sosialist Əməyi Qəhrəmanı ulduzunu Qara Qarayevə təqdim edir. Bakı, 1978

Heydər Əliyev Fikrət Əmirovu ürəkdan təbrik edir. Bakı, 1982

Heydər Əliyev maestro Niyazini yüksək ad münasibəti ilə təbrik edir. Bakı, 1982

82

Heydər Əliyev yüksək ad münasibəti ilə Rəşid Behbudovu təbrik edir. Bakı, 1980

rejiminin qılıncının dalı da, qabağı da amansızcasına kəsdiyi bir zamanda bunun necə təhlükəli addım olduğunu yaşlı adamlar yaxşı bilirlər. Yaşlı adamlar onu da yaxşı bilirlər ki, sovet dönəmində Azərbaycan Sovet Ensiklopediyasının binasının tikilməsi və oncildlik ensiklopediyamızın hazırlanması və çapı da Heydər Əliyevin titanik zəhməti hesabına başa gəlib.

Heydər Əliyev folklor, xalq musiqisi, etnoqrafiya kimi ən müxtəlif sahələri ehtiva edən milli-mənəvi dəyərlərimizə xüsusi diqqət və qayğı göstərirdi. Onun Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövəmdə Azərbaycan Aşıqlar Birliyi, Aşıq Pəri Məclisi, Muğam teatrı, "Bulaq" və "Ozan" kimi teleradio verilişləri meydana gəldi və milli-mənəvi dəyərlərimizin təbliğində əlahiddə xidmətlər göstərdi. Folklorumuzun toplanması, nəşri və tədqiqi sahəsində işi canlandırmaq üçün Heydər Əliyevin zamanında analoqu olmayan Folklor İnstitutu yaradıldı. Öndərimizin təşəbbüsü ilə ikicildlik "Kitabi-Dədə Qorqud" ensiklopediyası yaradıldı. "Kitabi-Dədə Qorqud" eposunun 1300 illik yubileyi keçirildi. Heydər Əliyev "Kitabi-Dədə Qorqud"un mədəniyyətimiz və mənəviyyatımızda tutduğu yeri qütbləri düz göstərən kompas kimi dəqiq göstərdi: "Kitabi-Dədə Qorqud" özündə böyük elmi, mədəni, mənəvi fikirlər

83

cəmləşdirən abidədir... Biz fəxr edirik ki, "Kitabi-Dədə Qorqud" kimi tarixi abidəmiz vardır".

Heydər Əliyevin ən böyük xidmətlərindən biri də azərbaycançılıq ideologiyasını formalaşdırması oldu. "Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır. Hər bir azərbaycanlı öz milli məsuliyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir və biz azərbaycançılığı – Azərbaycan dilini, mədəniyyəti, milli-mənəvi dəyərləri, adət-ənənələri yaşatmalıyıq" – deyən Ümummilli liderimizə görə dil yalnız bir mədəniyyət problemi olmayıb, Azərbaycan ideologiyasının təməl problemidir. Öndərimiz Azərbaycan dilinin taleyinə millətin və dövlətin taleyi müstəvisindən baxır və qətiyyətlə deyirdi: "Müstəqil Azərbaycan Respublikasının gələcəyi üçün ən əsas vasitələrdən biri ana dilimizin, dövlət dilimizin inkişaf etdirilməsidir".

Heydər Əliyevə görə, azərbaycançılıq təliminin təməl qaynaqlarından biri də bədii ədəbiyyatdır. Təsadüfi deyildir ki, Öndərimiz S.Vurğunun millətimizi azərbaycançılıq təməlinə bağlayan "Azərbaycan" şeirini əzbər deməkdən usanmırdı. Ustad Şəhriyarın "Heydərbabaya salam" əsərini yüksək qiymətləndirirdi.

"Heydər Əliyev və Azərbaycan ədəbiyyatı" əsərindən hasil olan başlıca qənaətlərdən biri də

odur ki, Öndərimiz görkəmli dövlət xadimi olmaqla bərabər, eyni zamanda Azərbaycan məna-viyyatının ən mühüm sahələrinə dair dərin biliklərə sahib olan qeyri-adi şəxsiyyət, Azərbaycan məna-viyyatının ən böyük daşıyıcısı kimi tariximizdə qaldı.

Heydər Əliyevin gördüyü vüsətli işlər bütövlükdə əsərdə öz əksini tapıb. Mübaligəsiz deyə bilərik ki, "Heydər Əliyev və Azərbaycan ədəbiyyatı" hamının stolüstü kitabı olmağa layiq qiymətli tədqiqat əsəridir. Odur ki, əsərin dövlət mükafatına layiq görülməsi təqdirəlayiq hadisədir.

Dövlət mükafatını alimlərimizə təqdim edən möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin ədəbiyyatımız, elmimiz və dilimizin inkişafı yolunda gördüyü müstəsna işlər də kitabda qədirşünaslıqla gündəmə gətirilir. Xüsusi vurğulanır ki, Prezidentimizin milli-mənəvi və dövlətçilik əhəmiyyəti daşıyan sərəncamları çox vacib sənədlər olub, tarixi əhəmiyyət kəsb edir. Danılmaz həqiqətdir ki, Prezidentimiz milli xüsusiyyətlərin saxlanması üçün ana dili və ədəbiyyatımızın başlıca amillərdən olduğunu həmişə ön plana çəkib. "Çünki bizi millət kimi qoruyub saxlayan məhz dilimiz, ədəbiyyatımız, tariximiz, ənənələrimizdir", – deyib.

“Heydər Əliyev və Azərbaycan ədəbiyyatı” adlı bu maraqlı əsərdən hasil etdiyim qənaətlər çoxdur. Onlardan biri, bəlkə də ən başlıcası odur ki, ilahinin Heydər Əliyevə bəxş etdiyi bitib-tükənməyən enerjini o, Azərbaycan xalqının gələcəyi naminə sərf etmişdir.

Müəlliflər Öndərimizin miqyaslı fəaliyyəti ilə bağlı faktları zərgər dəqiqliyi ilə elə seçib, elə məharətlə təqdim ediblər ki, hər məqamda onlardan özün üçün bir yenilik hasil edirsən.

Tam əminliklə deyə bilərik ki, “Heydər Əliyev və Azərbaycan ədəbiyyatı” əsəri bir yandan Ulu Öndərimizin həyata keçirdiyi tarixi işlərə layiqli töhfə olmaq baxımından, digər tərəfdən də ədəbiyyatşünaslıq elmimizin təntənəsi baxımından həqiqi qiymətini alıb, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Mükafatına layiq görülüb.

HEYDƏR ƏLİYEV VƏ MİLLİ-MƏNƏVİ DƏYƏRLƏRİMİZ*

Azərbaycan tarixində bir epoxa olan, xalqın tarixi müqəddəratında həlledici rol oynayan, adı tariximizə qızıl hərflərlə yazılan Heydər Əliyev milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasına və təbliğinə xüsusi qayğı göstərirdi. Yaradan ona elə bir fitri istedad vermişdi ki, hər sahəni mükəmməl bilirdi. Biz bu yazımızda bu tarixi şəxsiyyətin folklorumuza göstərdiyi diqqət və qayğıdan söz açacağıq. Öndərimizin folklor haqqında heyratamiz bələdləklə mülahizələr yürütməsi, məsələnin kökünə nüfuz etməsi, onun fitri istedadından və milli-mənəvi dəyərlərimizə tükənməz məhəbbətindən qaynaqlanırdı.

Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin folklorumuzun tədqiqi və təbliği yolunda atdığı addımlar müstəsna dəyər kəsb edir. Şifahi xalq ədəbiyyatımızın zirvəsi, şifahi və yazılı ədəbiyyatımızın başlanğıcı və tükənməz enerji mənbəyi “Kitabi-Dədə Qorqud” o dahi şəxsiyyətin sayəsində

* Bax: “Ədəbiyyat qəzeti”, 16.12.2017; Qəzənfər Paşayev. Seçilmiş əsərləri. VIII cild. Bakı, “Təhsil”, 2018, s. 321-325

layiqli yerini tutdu. Yaşlı nəsil unutmayıb ki, keçən əsrin 40-50-ci illərində "Kitabi-Dədə Qorqud" yasaq edilmişdi. Həmid Araslı və Məmməd Hüseyn Təhmasib akademik V.Bartoldun ruscaya çevirdiyi "Kniqa moeqo Deda Qorquda" kitabını 1950-ci ildə Bakıda Elmlər Akademiyası nəşriyyatında çap etdirdiyinə, Əbdüləzəl Dəmirçizadə uşaqlar üçün "Dədə Qorqud" mövzuları əsasında "Qaraca Çoban" pyesi yazdığına görə, Səməd Vurğun şair fəhmi ilə bu ölməz abidənin işıqlı gələcəyini görərək onu "Gələcəyin toy-bayramı" şeirində: **Dədə Qorqud dediyimiz min bir yaşlı bir ozan da, Qoca vaxtı öz sazını sinəsinə basacaqdır. Bütün xalqlar və tayfalar ona qulaq asacaqdır.** – deyər tərənnüm etdiyinə görə başları çox bəlalər çəkmişdi. Əvvəlcə partiya yığıncağında kəskin tənqid olundular, 1951-ci ilin may ayında isə Yazıçılar İttifaqının iclasında onlar "səhvlərini" etiraf etsələr də, az qala onları pantürkist damğası ilə damğalayacaqdılar. Ulu Öndərimiz "Kitabi-Dədə Qorqud" ensiklopediyasına yazdığı ön sözdə göstərir ki, o dövrdə elə bir iclas, elə bir qurultay, elə bir konfrans olmazdı ki, orada "Dədə Qorqud" tənqid olunmasın. Eposa qadağa damğası vurulmuşdu. "Kitabi-Dədə Qorqud"un elmi-ədəbi fikir döv-

riyyəsinə daxil olmasında Heydər Əliyevin xidmətləri ölçüyəgəlməzdir. Tədqiqatçıların doğru olaraq qeyd etdiyi kimi, Ulu Öndərimiz hakimiyyətə yenidən qayıtdıqdan sonra milli düşüncənin bütün sahələrindən daha çox ədəbiyyatda coşqun "Kitabi-Dədə Qorqud" dövrü başladı. Sanki milli ədəbi düşüncədə bir "Kitabi-Dədə Qorqud" yangısı varmış. Xalq şairi Zəlimxan Yaqub deyirdi ki, "Manas"ın minillik yubileyində Ulu Öndərimiz də iştirak edirdi. Təntənəli yığıncaqdan sonra bizə ayrılmış çadırlara yenidən gəlmişdik ki, xəbər gəldi ki, Heydər Əliyev hamımızı öz çadırına çağırır. Getdik. Onun ilk sözü bu oldu: "Kitabi-Dədə Qorqud"un başlanğıc cümləsi necədir? Şübhəmiz yox idi ki, Ulu Öndər onu bizdən də yaxşı bilirdi. Bununla belə, dedik: "Rəsul Əleyhissəlamın zamanına yaqın Bayat boyundan Qorqud Ata derlər, bir ər qopdu". Bu isə VII əsr idi. Məlum oldu ki, Öndərimiz o söhbəti təsadüfi salmamışdı. Bakıya qayıdandan sonra Heydər Əliyev "Kitabi-Dədə Qorqud" eposunun 1300 illiyinin beynəlxalq səviyyədə keçirilməsi barədə 20 aprel 1997-ci il tarixli fərman imzaladı. Dövlət səviyyəsində tədbirlər planı tutuldu. Üç il alimlər, qələm sahibləri çalışdılar. Çox sayda kitablar

nəşr olundu. İkicildlik "Kitabi-Dədə Qorqud" ensiklopediyası meydana gəldi. Dövlət başçısı bu möhtəşəm abidəyə dərin məzmunlu, əhatəli ön söz yazdı. Öndərimiz eposu yüksək dəyərləndirərək ön sözdə yazırdı: "Dünya qorqudşünaslığı "Kitabi-Dədə Qorqud"un istər etnik, mənşə, istər tarixi-coğrafi, ərazi, istərsə də dil və məfkurə baxımından Azərbaycan xalqına mənsub olması fikrini qəti şəkildə təsdiq edir. "Kitabi-Dədə Qorqud"un Azərbaycan tarixi üçün ən böyük, ən əsas və ən birinci xidməti bundan ibarətdir... Bizim zəngin tariximiz, qədim mədəniyyətimiz və milli-mənəvi dəyərlərimiz "Kitabi-Dədə Qorqud" eposunda öz əksini tapmışdır. Bu epos bizim ümumi sərvətimizdir və hər bir azərbaycanlı onunla fəxr edə bilər... Həqiqətən də, "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanı kimi böyük elm, mədəniyyət, ədəbiyyat abidəsi olan xalq öz tarixi ilə fəxr edə bilər... "Kitabi-Dədə Qorqud" elə bir qüdrətə malikdir ki, özündən sonra gələn söz sənətimiz, ozan-aşıq sənətimiz, yazılı ədəbiyyatımız onun təsirindən kənarda qala bilməmişdir. Ensiklopediya da "Kitabi-Dədə Qorqud"un bu təsir gücünü əyani şəkildə nümayiş etdirir".

Onu da deyim ki, "Kitabi-Dədə Qorqud"un 1300 illik yubileyinin Ümumdünya miqyasında

keçirilməsi barədə UNESCO-nun qərarı vardı. Yubiley 2000-ci ildə keçirildi. Heydər Əliyev geniş məruzə ilə çıxış etdi. "Kitabi-Dədə Qorqud"un Azərbaycan xalqına məxsus olmasının təsdiqi Ulu Öndərimizin ən böyük xidmətlərindən biri idi. Unudulmaz şəxsiyyət Heydər Əliyevin əvəzsiz xidmətlərindən biri də Novruz bayramının dövlət səviyyəsində bayram edilməsinə rəvac verməsi idi. Sovet sisteminin qılıncının dalı da, qabağı da kəsdiyi bir dövrdə bu çox cəsarətli bir addım idi. Bu, 1979-cu ildə baş verdi. İçərişəhərin Qoşa Qala qapısı meydana möhtəşəm Novruz bayramı şənlikləri keçirilirdi. Bayram şənliyini televiziya qarşısında əyləşib izləyirdim. İnsan axını dəniz kimi dalğalanırdı. Gözlənilmədən əlamətdar bir hadisə baş verdi. Ecəzkar musiqi, ecəzkar sözlər, məlahətli səs hamını ovsunlamışdı. Hamı donub qalmışdı. Müğənni Nazpəri Dostəliyeva "Naxçıvani" aşiq havası üstündə yangı ilə Azaflı Mikayılın "Ağarmayın, ay saçlarım, amandı" mahnısını oxuyurdu:

*Cavanlığın, məhəbbətin eşqinə,
Ağarmayın, ay saçlarım, amandı.
Əhdi-peyman, sədaqətin eşqinə,
Ağarmayın, ay saçlarım, amandı.*

*Heydər Əliyev Nizami adına sovxozun üzüm sahəsində
Əkbər Cəfərov başda olmaqla Tovuz aşığırları
ilə söhbət edir. 11.09.1980*

92

Elə həmin vaxt Öndərimiz dövlət rəhbərləri və cənab İlham Əliyevlə meydandan keçib gedirdi. Onlar da dayanıb qəlblərə od salan mahnını axıra qədər dinlədilər. Heydər Əliyev muğamatı da, klassik musiqini də (Filarmoniyada onun vaxtında "Klassik musiqi axşamları"nın keçirilməsi deyilənə sübutdur), aşığı musiqisini də çox sevirdi. Aşığı sənətini yüksək qiymətləndirirdi. Təsadüfi deyildir ki, Aşıqlar Birliyi və Aşığı Pəri Məclisi onun xeyir-duası ilə yaranıb.

Aşığı Ələsgərin, Aşığı Alının, Aşığı Şəmşirin yubileylərinin keçirilməsi barədə sərəncamlar imzalamışdı. Aşığı Ələsgərin 150 illiyinin Moskvada "Qurultaylar sarayı"nda keçirilməsi əlamətdar hadisə idi. Aşığın poeziyası Vladimir Qafarov tərəfindən rus dilinə tərcümə edilərək kitab halında çap olundu və rus oxucularına təqdim edildi. Öndərimiz görkəmli şəxsiyyətlərin yubileylərinin keçirilməsini zəruri sayırdı. Xüsusi vurğulayırdı ki, yubileylərin keçirilməsi bir tərəfdən onların xalq qarşısında xidmətlərinə verilən qiymətdir, digər tərəfdən xalqın zənginliyini nümayiş etdirməkdir. Ümumxalq məhəbbəti qazanan, həminin intizarla gözlədiyi "Ozan" və "Bulaq" verilişləri də Heydər Əliyevin vaxtında yaranmışdı. "Ozan" televiziya verilişinin Dövlət mükafatına təqdim edilməsi çox mətləblərdən xəbər verirdi. Ulu Öndərimizin folklorumuza olan dərin məhəbbətinin nəticəsi əvvəlcə Folklor Elm Mərkəzinin (1994), sonralar isə analoqu olmayan Folklor İnstitutunun yaradılması (2003) oldu. Folklor İnstitutunda "Dədə Qorqud" şöbəsi yarandı və "Dədə Qorqud" jurnalı buraxılmağa başlandı. İndi institutda Aşığı yaradıcılığı, Mərasim folkloru, Türk xalqları folkloru, Folklor

93

və yazılı ədəbiyyat, Cənubi Azərbaycan folkloru və başqa şöbələr fəaliyyət göstərir və Öndərimizin həmişə diqqət mərkəzində olan milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması və təbliği yolunda müstəsna işlər görülür. Qədim yunan filosofu Platonun müdrik kəlamı vardır: "Başqalarının xoşbəxtliyinə çalışanlar öz xoşbəxtliklərini qazanırlar". Heydər Əliyev həyatını bütöv bir xalqın xoşbəxtliyinə həsr etdiyindən xalqın qəlbində əbədilik qazanmışdır.

*Tariximizin qızıl hərflərlə yazılan
ən parlaq səhifələrindən biri dünya
miqyaslı müdrik siyasətçi İlham
Əliyevin adı ilə bağlıdır.*

*Prezident sarıdan Azərbaycanın
bəxti gətirib.*

Rusiyalı müxbir

Dmitri Kiselyovun

Prezident İlham Əliyevdən
müsahibə götürəndən sonra
jurnalistlərə etirafı

İKİNCİ BÖLÜM

ƏN QAYĞIKEŞ PREZİDENT*

Prezidentimizin Qarabağ şəhid ailələrinə və əlillərə xüsusi qayğı və diqqətini xalq yüksək qiymətləndirir. Çoxları, xüsusən də gənclər bilmirlər ki, Prezident İlham Əliyev bu müqəddəs işə illər öncə, Qaradağ rayonundan millət vəkili olandan başlayıb.

Yaratdığı "Qaradağın İnkişaf Fondu"nun mədi dəstəyi ilə Lökbatan qəsəbəsində Qarabağ şəhid ailələri və əlilləri üçün beşmərtəbəli, beş-bloku bina tikdirmişdi. Mənzillərə telefon çəkilməmiş, mebellə təmin olunmuşdu.

30 iyun 1999-cu il tarixdə Ulu Öndərin iştirak və çıxış etdiyi açılış mərasimində ziyahılar adından mən də çıxış etdim. Bu bina ölkəmizdə Qarabağ şəhid ailələri və əlilləri üçün tikilən ilk bina idi. Az sonra cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə 2-ci bina da tikildi.

İndi bütün şəhid ailələri və əlillərin evlə təmin olunması haqqında möhtərəm Prezidentimizin

Mehdi Hüseynzadə başda olmaqla Sloveniyada almanlara qarşı mübarizədə həlak olmuş döyüşçülərə İlham Əliyevin tikdirdiyi "Qəhrəmanlar unudulmur" xatirə kompleksi. Sloveniya. 26.07.2014

göstərişini və Yeni Azərbaycan Partiyasının qurultayında "Bu 3000 şəhid ailəsinə və əlillərə ev veriləcək" dediyini eşidəndə gözlərim önünə keçən əsrin 90-cı illərində, ağır vaxtlarda Qarabağ şəhid ailələri və əlillərinə göstərdiyi qayğı və diqqət gəldi.

Ali Baş Komandanımızın gördüyü, beynəlxalq aləmdə bizə başucalıqı gətirən fərəhli işlərindən biri də Sloveniyada xalqımızın igid oğlu,

* "Azərbaycan" qəzeti, 6.02.2021

Burada 22.XII.1918-ci ildə Bakı şəhərində anadan olmuş və 2.XI.1944-cü ildə Vıpvavada qəhrəmancasına həlak olmuş Mehdi Hüseynzadə – Mixaylo dəfn edilib

98

Sloveniya və Sovet İttifaqı qəhrəmanı Mehdi Hüseynzadəyə xatirə muzeyi yaratmağı, muzeyin həyatında qəhrəmanımıza möhtəşəm heykəl ucaltdırmağı, ümumi məzarlıqda Mehdi Hüseynzadə başda olmaqla, o bölgədə alman faşistlərinə qarşı mübarizədə həlak olan döyüşçülərə abidə qoydurmağı, qranit üzərində adlarını, soyadlarını, anadan olduğu və əbədiyyətə qovuşduğu tarixi həkk etdirməyi, adlarını əbədləşdirməyi olub.

Mən Sloveniyada sanatoriyada müalicə olunananda iki dəfə Mehdi Hüseynzadə Xatirə muzeyini və abidəni ziyarət etmişəm. 2011-ci ildə Xatirə muzeyinin açılışında Prezidentin iştirakına və vətənpərvərliyinə heyran olmuşam, qürur duymuşam. Mən bu hissi olimpiya oyunlarında dövlət başçımızın idmançılarımızı qələbə və vətənpərvərliyə ruhlandıranda da, qələbə münasibətilə onları doğma balası kimi bağrına basanda da, Vətən müharibəsində qələbə sevincini xalqımıza çatdıranda da, Ulu Öndərin vəsiyyətinin yerinə yetirildiyini dilə gətirəndə də, 30 ildən artıq blokada şəraitində olan Naxçıvana Ermənistan ərazisindən avtomobil və dəmir yolu çəkiləcəyini bəyan edəndə də, Məkkədən gətirdiyi Qurani-Kərimi Ağdam Cümə məscidinə bağışlayanda da, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla paytaxtımızda Zəfər paradı keçirəndə də, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva ilə Şuşaya gedəndə də, fəxrlə Cıdır düzündə “Əziz Şuşa, sən azadsan!” və “Qarabağ Azərbaycanıdır!” deyəndə də yaşamışam.

Nə gizlədim, dəfələrlə sevinc göz yaşlarımı saxlaya bilməmişəm. Bu ahlı çağımızda Qarabağı azad gördüyümə görə Yaradana və istəkli Ali Baş Komandanımıza dua oxuyuram. Ədəbiyyat adamı olsam da, Prezidentimizdə olan vətənsevərliyi sözlə ifadə etməkdə çətinlik çəkirəm.

99

Ali Baş Komandanımız ümumxalq məhəbbəti qazanıb, ürəklərdə məskən salıb. Tariximizin qızıl hərflərlə yazılan ən parlaq səhifələrindən biri onun adı ilə bağlıdır.

Arzu edərdim, işğaldan azad edilmiş rayonların hər birində o rayon ərazisində döyüşlərdə şəhid olmuş Vətən oğullarına Sloveniyadakı kimi abidə qoyulsun. Abidənin üzərində şəhid olmuş igidlərimizin adı, soyadı, anadan olduğu və şəhid olduğu il yazılsın. Bu, bir tərəfdən şəhid ailələri üçün təsəlli olardı, digər tərəfdən gələcəkdə bu yerləri ziyarət edən diplomatik korpusun nümayəndələrinin, əcnəbi turistlərin, istirahətə gələnlərin, bizi əvəz edəcək nəsillərin doğma Qarabağı, mədəniyyət paytaxtı elan edilən Şuşanı nəyin bahasına azad etdiyimiz haqqında tam təsəvvürləri yaranardı.

PREZİDENT İLHAM ƏLİYEV HAQQINDA NOSTRADAMUSUN GÖRÜCÜLÜYÜ

Nostradamusun Azərbaycanla, Qarabağ müharibəsi ilə, Ulu Öndərimizlə və Prezidentimiz İlham Əliyevlə bağlı bir neçə katreni vardır. Ulu Öndərimiz və Prezidentimizlə bağlı katrenləri burada verməyi münasib bildim.

4 k87

*Çoxlu dil bilən kral oğlu**

Krallıqda öz sələfindən fərqlənəcək.

Onun gözəl atası oğlunun böyüklüyünü başa düşəcək.

Əsas rəqibini kənarlaşdıracaq.

Tədqiqatçılar bu katrenin fransız kralı III Henri-dən bəhs etdiyini qeyd edirlər.

Göstərilər ki, III Henri sələfi olan qardaşı IX Karl-dan fərqlənirdi. O, bir neçə əcnəbi dildə danışır, ölkəni guya daha yaxşı idarə edirdi. Katrendən göründüyü kimi, söhbət ata və oğuldan gedir:

“Çoxlu dil bilən kral oğlu krallıqda öz sələfindən fərqlənəcək. Onun gözəl atası oğlunun bö-

* Bax: Qəzənfər Paşayev. Nostradamusun möcüzəli aləmi. Bakı, “Təhsil”, 2007, s.352

yüklüyünü başa düşəcək. Əsas rəqibini kənarlaşdıracaq". Odur ki, katreni qardaşı Karldan sonra hakimiyyətə gələn III Henriyə aid etmək doğru deyildir.

Çox nahaq qanlar tökən, pozğun III Henrini axırda qanına qəltan edərək xəncərlə öldürmüşdür.

Bizə qalırsa, bu katrendə söhbət Azərbaycanın sabiq Prezidenti Heydər Əliyev və hazırkı Prezident İlham Əliyevdən gedir. Katrenin bütün sətirlərində bəyan olunanlar İlham Əliyevin həyatı və fəaliyyəti ilə birmənalı şəkildə səsləşir. İlham Əliyev həqiqətən də öz sələfindən fərqlənir. O, atasının əsasını qoyduğu böyük işləri ağıl və təmkinlə həyata keçirir. Möhtəşəm Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri (artıq Qazaxıstan da bu kəməre qoşulmaq barədə müqavilə imzalayıb), planlaşdırılan və tezliklə reallaşması gözlənilən qaz kəməri (Türkmənistan da bu müqaviləyə qoşulacaq), Azərbaycanı və hətta Orta Asiya dövlətlərini Avropa ilə birləşdirəcək dəmir yolu xətti, ölkə daxilində görülən vüsətli işlər Nostradamusun diqqətindən qaça bilməzdi.

XİLASKAR*

Ümumxalq məhəbbəti qazanmaq, könüllərdə əbədi məskən salmaq böyük xoşbəxtlikdir.

Vətən müharibəsində xalqımıza başucalığı gətirən qələbəmizin memarı, Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevə həsr olunan saysız-hesabsız şeirləri, poemaları, publisistik və elmi-publisistik yazıları, kitabları oxuduqca, bəstəkarlarımızın mahnılarını dinlədikcə qürur hissi keçirirəm. Bu, Prezidentimizin titanik zəhmətinə verilən qiymətdir.

Üç əsrə yaxın bir dövrdə torpaqlarımızın hissə-hissə itirilməsinə son qoyuldu, mənliliyimiz geri qaytarıldı, xalqlar arasında qürurla gəzmək bizə də qismət oldu. Ən yaralı yerimiz, mədəniyyət ocağımız Qarabağ, Qarabağın döyünən ürəyi Şuşa azad edildi.

Müharibənin gedişində Prezidentimiz qüdrətli sərkərdə və şəxsiyyət kimi dünya tarixinə düşmək hüququ qazandı, xalqımızın fəxrinə çevrildi.

Vətən müharibəsinin gedişində Ali Baş Komandanımızın müdrik sərkərdə və dünya miqyaslı müdrik siyasətçi olduğu sübuta yetdi.

* Bax: "Ədəbiyyat qəzeti", 20.02.2021, səh.4

Prezident İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva 30 illik həsrətdən sonra tarixi Xudafərin körpüsünü qarşısında

Ağdam, Laçın və Kəlbəcər rayonlarının qan tökülmədən, şəhid vermədən azad edilməsi Ali Baş Komandanımızın müdrikliyinin yeni qatını üzə çıxardı.

Bütün deyilənlər qələm sahiblərinə haqq verir ki, Ali Baş Komandanı xalqın şüurunda yaşatmaq, əbədləşdirmək üçün yazıb-yaratsınlar, bu müqəddəs işi vicdan borcu hesab etsinlər.

Lakin gün kimi aydın bir həqiqət də vardır.

Böyük şəxsiyyətlər haqqında mötəbər sözü böyük həyat təcrübəsi olan, dünyanın keşməkeşlərini dərinlən duyan adamlar deyəndə daha mötəbər olur. Bu baxımdan Milli Məclisin deputatı, "Azərbaycan" qəzetinin baş redaktoru, Əməkdar jurnalist Bəxtiyar Sadıqovun təzəcə çapdan çıxmış "Xilaskar İlham Əliyev" kitabı xüsusilə fərqlənir.

Tarixi şəxsiyyətlər haqqında yazmaq nə qədər şərəfli və məmnunluq gətirən iş olsa da, o qədər də çətin və məsuliyyətlidir. Bəri başdan deyim ki, müəllif bu məsuliyyətli işin öhdəsindən şərəflə gəlmişdir.

320 səhifəni əhatə edən, ədəbiyyatşünaslıq elimimizin iftixarı Yaşar Qarayevin təbirincə desək, bu "qalın və qalan" kitabın redaktoru Əməkdar jurnalist İxtiyar Hüseynli, Ön sözün müəllifi görkəmli ictimai xadim Mübariz Qurbanlıdır. "Şanlı Vətən savaşının mükəmməl salnaməsi" adlanan geniş və sanballı məqaləsində Mübariz müəllim kitabın məziyyətlərindən hərtərəfli bəhs edir. Müəllif "Xilaskar İlham Əliyev" kitabını salnamə adlandırmaqla bir çox mətləblərə aydınlıq gətirir.

Vaxtında yazılmış "Xilaskar İlham Əliyev" gələcək nəsillərə ünvanlanan ölməz abidədir. Kitab elə yazılıb ki, sanki maraqlı bir bədii əsər oxuyursan. Kitabda Müzəffər Azərbaycan Ordusunun Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin

rəhbərliyi ilə əldə etdiyi tarixi zəfərdən, əzəli və əbədi torpaqlarımızın qaytarılmasından, onun tarixi-siyasi əhəmiyyətindən danışıılır, ciddi analiz aparılır.

“Xilaskar İlham Əliyev” kitabı dörd fəsildən ibarətdir. Hər fəsil ayrıca bitmiş əsər təsiri bağışlayır.

Əsər boyu Ermənistan–Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə geniş yer verilir. Bununla belə, Prezidentin başqa sahələrdə gördüyü möhtəşəm işlər də ciddi şəkildə müəllifin diqqət mərkəzində olur.

“Xilaskar İlham Əliyev” əsərinin I fəslı “Aprel xəbərdarlığı” adlanır. Burada çox maraqlı “İlham Əliyev zirvələri qaytardı”, “Qüdrətli ordunun məğrur sərkərdəsi”, “Sərkərdə mətinliyi və qətiyyəti”, “İlham Əliyev qayıdışı təmin etdi”, “Öndə Ali Baş Komandan idi”, “Güclənmiş Azərbaycan gəlir” və s. kimi başlıqlı yazılar yer alır.

Gəlinən nəticə qürur doğurur.

Aprel döyüşləri Azərbaycan xalqının, Azərbaycan dövləti və ordusunun şanlı qələbəsi kimi tarixə düşdü.

Bu fəsildə Ali Baş Komandanın Müdafiə Nazirliyinin “N” saylı Tərtər, Ağstafa, Goranboy, Beyləqan, Ağdam, Füzuli hərbi hissələrində olmağından, Vətən müharibəsində ordunun zəfərini

təmin edən müasir hərbi texnika və silahlarla tanış olmasından, əsgərlərlə görüşlərindən, hətta onlarla nahar etməyindən bəhs edən fotolar da öz əksini tapıb.

Həmin fəsildə müəllifin gəldiyi nəticə budur: Azərbaycan dayanmadan iqtisadi və hərbi potensialını gücləndirir, siyasi və diplomatik sahədə inadkarlıq və qətiyyətlə uğurlu fəaliyyət göstərir, beynəlxalq aləmdə nüfuzunu daim artırır, işğalçıya rahatlıq və dinclik vermir.

Sonrakı hadisələr “Xilaskar İlham Əliyev” kitabının müəllifinin uzaqgörənliklə dediyi “Güclənmiş Azərbaycan gəlir” fikrini tamamilə təsdiqləyir.

Bu çox gərəklı və vaxtında yazılmış əsərin II fəslı “Sərkərdənin gücü, Azərbaycanın qüdrəti” adlanır. Bu fəsil xalqın yaratdığı hikmətli “Ordun varsa, yurdun var” deyimi ilə başlayır və müəllifin məramını ortaya qoyur. Müəllif açıq şəkildə yazır ki, Sovet imperiyasının məkrli planları, Moskvanın məqsədli ikibaşlı oyunları nəticəsində Azərbaycan ədalətsiz hərbi münaqişəyə cəlb olundu. Ulu Öndərimizin qayıdışından sonra Müdafiə Nazirliyinin tərkibində yaradılan, müəyyən siyasi partiyaların maraqlarını güdən batalyonlar ləğv edildi və nizami Azərbaycan ordusu yaradıldı. Tezliklə Horadiz hərbi əməliyyat

yatı keçirildi və indiki Cocuq Mərcanlı kəndi də daxil olmaqla 22 yaşayış məntəqəsi işğaldan azad edildi.

Azərbaycanın yeni yaradılmış nizami ordusunun onlara üstün gəldiyini görən ermənilər atəş-kəs müqaviləsini imzalamğa məcbur oldular.

Müəllif çox yaralı yerimizə toxunur: "O illər çox çətin və ağır dövr idi. Çünki dövlət büdcəsi boş idi. Bir milyondan çox qaçqın və məcburi köçkün çöllərdə qalmışdı. Dövlət onlara da qayğı göstərməli idi".

Qarabağ problemi İlham Əliyevin prezidentliyi dövründə daha da kəskinləşdi. Ermənilər havadarlarına arxalanaraq Qarabağda erməni dövləti yaratmaq fikrinə düşdülər.

Prezidentimiz böyük güclərin təzyiqinə sinə gərərək bütün qüvvəsini ordu quruculuğuna yönəltdi. Artıq 2007-ci ildən etibarən Azərbaycanın hərbi büdcəsi Ermənistanın dövlət büdcəsini ötdü.

Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin yaratdığı Naxçıvanski adına Hərbi məktəb daha da gücləndirildi, Aviasiya Akademiyası yaradıldı, Müdafiə Sənayesi Nazirliyi yaradıldı, Hərbi Dəniz Donanması üçün kadrlar hazırlayan məktəb yaradıldı, Sərhəd Qoşunları məktəbi yaradıldı, Naxçıvan Muxtar Respublikasında Hərbi mək-

təb fəaliyyətə başladı. Hətta Fövqəladə Hallar Nazirliyi nəzdində Hərbi Akademiya yaradıldı. İllərdən bəri Türkiyə, Rusiya və başqa ölkələrdə oxuyub gələn, ən müasir texnikadan istifadə etməyi bacaran ixtisaslı mütəxəssislərimiz meydana gəldi.

Bütün bunlar Ali Baş Komandanımızın uzaq-görən, müdrik siyasəti nəticəsində mümkün oldu.

Əsərin bu fəslində biri-birindən maraqlı "Güclü ordu, qüdrətli sərkərdə", "Sarsıdıcı zərbə", "İlham Əliyevin xəbərdarlığı", "İlham Əliyev qətiyyəti", "İlham Əliyev iradəsi" və s. kimi başlıqlı yazılarda Qarabağ müharibəsinə ciddi hazırlıqdan bəhs edilir.

"Xilaskar İlham Əliyev" kitabının III fəslini müəllif bütünlükdə "Vətən müharibəsinə və onun gedişinə" həsr edib. Bu fəsildə "İlham Əliyev "İrəli" əmrini verdi", "İlham Əliyevin tarix və jurnalistika dərsləri", "Nooldu, Paşinyan?!", "Ulu Öndərin daha bir müqəddəs vəsiyyəti yerinə yetirildi", "Sənə minnətdarıq, Ali Baş Komandanımız!", "İlham Əliyev hünəri" və s. başlıqlı yazılar yer alır və maraqla oxunur.

"Xilaskar İlham Əliyev" kitabının IV fəslini "Zəfərin təntənəsi" adlanır. Burada "İlham Əliyev dərsləri", "Xilaskar", "Tarixə qızıl hərflərlə yazılan tarixi qələbə", "44 gündə dəyişdirilən reallıqlar",

“İlham Əliyev dedi və etdi”, “İlham Əliyev yeni tarix yazdı”, “Müharibənin Azərbaycan modeli” başlıqlı ibrətamiz yazılarda qələbəmiz, yenilməz Ordumuz və Ali Baş Komandanımızdan ürək-dolusu danışılır.

Görkəmli jurnalist və ictimai xadim Bəxtiyar Sadıqovun çox maraqlı elmi-publisistik kitabını oxuyanda müharibə vaxtı hər an yanımızda olan, haqq-ədalət carçısı Rəcəb Tayyib Ərdoğanla bağlı “İlham Əliyev-Rəcəb Tayyib Ərdoğan” başlıqlı bir yazı görmək arzusu baş qaldırdı.

İndi Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərində yeni mərhələ başlayıb. Bu mərhələnin memarları istəkli Prezidentimiz İlham Əliyev və xalqımızın sevimlisi, Türkiyə Cümhuriyyətinin başçısı, cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğandır.

Şübhə yoxdur ki, bu mərhələ Ulu Öndərimizin “Bir millət, iki dövlət” adlandırdığı hər iki qardaş dövlətin iqtisadi və siyasi cəhətdən daha da güclənməsinə, beynəlxalq aləmdə nüfuzunun daha da artmasına xidmət edəcəkdir.

Bununla belə, “Xilaskar İlham Əliyev” kitabının məziyyətlərini saymaqla qurtaran deyil. Ən başlıcası, Qarabağ müharibəsi və şanlı qələbəmiz dünyanın nizamının dəyişməsinə təsir edəcəkdir.

Böyük tarixi əhəmiyyət kəsb edən, son dərəcə vaxtında yazılmış bu kitab təkcə bugünkü nəsillər üçün nəzərdə tutulmayıb. Oxucularımız kitabda yer alan bir çox real faktlardan xəbərdardırlar.

Kitab gələcək nəsillərə, əsasən də tarixçilərə ünvanlanıb. Tarixçilər XXI əsrin birinci qərinəsi haqqında yazanda ən dəyərli mənbə kimi bu kitabdan bəhrələnəcəklər. Görkəmli jurnalist və ictimai xadim Bəxtiyar Sadıqovun məhəbbətlə yazılmış “Xilaskar İlham Əliyev” kitabına bu müstəvidən baxır və yüksək qiymətləndirirəm.

ƏYALƏT ŞƏHƏRİ ƏFSANƏLƏR PAYTAXTINA ÇEVRİLİB*

Qəlbi qurub-yaratmaq eşqilə döyünən möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü və qayğısı sayəsində son illərdə, daha doğrusu XXI əsrin əvvəllərində Qəbələ inanılmaz inkişafa qədəm qoymuşdur. Prezidentimiz və Birinci vitse-prezidentin ideyaları əsasında Qəbələdə möhtəşəm layihələr həyata keçirilir.

Möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin **"Biz Azərbaycanın son illərdəki inkişafını Qəbələ rayonunun təmsalında əyani şəkildə çox yaxşı görürük"** sözləri Ulu Öndərimizin Qəbələyə səfəri zamanı peyğəmbərcəsinə dediyi **"Qəbələnin şərəfli keçmişi, gözəl gələcəyi vardır"** fikrini tamamlayır.

Dövlətimizin qayğısı nəticəsində turizmin döyünən ürəyi halına gələn, tarixi yeni eradan əvvələ gedib çıxan Qəbələ qədim şöhrətinə, əzəmətinə qovuşur, dünyanın dilbər guşələrindən birinə, əfsanələr paytaxtına çevrilir.

İndi Qəbələ Beynəlxalq əhəmiyyətli tədbirləri həyata keçirən Mərkəzdir.

* Məqalə müəllifin çapda olan "Qəbələ keçmişdə və günümüzdə" kitabından götürülmüşdür.

Heydər Əliyev Fondunun həyata keçirdiyi – **Beynəlxalq Musiqi Festivalı** deyilənə əyani sübutdur.

Heydər Əliyev Fondunun Prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunması, inkişafı və Azərbaycan mədəniyyətinin dünyada tanınması və geniş təbliği ilə bağlı fəaliyyəti hər cür tərifə layiqdir. Bu, təbiidir. Dəfərlə xüsusi vurğulanmışdır ki, Mehriban xanım mədəni irsimizin təbliğinə, Azərbaycanın Dünya Birliyində mövqeyinin möhkəmlənməsinə, nüfuzunun artmasına xidmət edir. Şərq, o cümlədən də Azərbaycan qadınının dünyada formalaşmış imicini öz fəaliyyəti ilə alt-üst edən Mehriban xanımın ən böyük xidmətlərindən biri də Qəbələdə Beynəlxalq Musiqi Festivalının keçirilməsi ideyasının irəli sürülməsi və onu gerçəkləşdirməsidir. Prezident İlham Əliyevin iştirakçısı olduğu I Beynəlxalq Musiqi Festivalının açılışında Mehriban xanım çıxış edərək qeyd etdi ki, Beynəlxalq Qəbələ Musiqi Festivalı davamlı olaraq hər il keçiriləcək.

Belə də oldu. Bu festival hər il keçirilir və mədəni irsimizin təbliği Azərbaycanın Dünya Birliyində mövqeyini get-gedə möhkəmləndirir. Bu baxımdan görkəmli şairimiz Hüseyn Cavidin misraları yerinə düşür:

*Turana qılınclan daha kəskin ulu qüvvət,
Yalnız mədəniyyət, mədəniyyət, mədəniyyət.*

Qəbələdə gedən sosial-iqtisadi inkişafda yeni məktəb binlərinin tikintisi və mövcud məktəblərin əsaslı təmiri xüsusi yer tutur. Heydər Əliyev Fondunun Prezidenti, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın bu sahədə də misilsiz xidmətləri vardır. 2003–2016-cı illərdə Qəbələdə tikilən 28 məktəb binasından 9-u Heydər Əliyev Fondu tərəfindən inşa olunmuşdur.

Qəbələdə həyata keçirilən əlamətdar tədbirlərdən biri də **Azərbaycan Mədəniyyət Fondu və SEBA Assosiasiyasının həyata keçirdiyi – Beynəlxalq İncəsənət Sərgiləridir.**

2010-cu ildən başlamış keçən ilə qədər dəfələrlə Qəbələ Beynəlxalq İncəsənət Sərgisi keçirilmişdir. Sərgidə dünyanın 23 ölkəsini təmsil edən 165 rəssamın 284 əsəri nümayiş edilmişdir.

Sərgidə akademik Tahir Salahov başda olmaqla dünyanın tanınmış və məşhur rəssamları ya iştirak etmiş, ya da əsərləri nümayiş edilmişdir.

Müntəzəm olaraq Qəbələdə Beynəlxalq Mürəbbə Festivalı keçirilir.

Bu müddət ərzində Prezident İlham Əliyev təqribən 75 obyektin açılışında şəxsən iştirak etmiş, qırmızı lenti kəsərək xeyir-dua vermişdir. Prezidentin açdığı obyektlərin siyahısına nəzər salmaq kifayətdir ki, Qəbələdə dövlət əhəmiyyətli,

ağlasığmaz işlər barədə təsəvvür yaransın. Onlardan bəzisini qeyd etməklə ölkə başçısının bölgələrə göstərdiyi qayğı və Qəbələdəki vüsətli inkişafın mənzərəsi barədə hərtərəfli təəssürat əldə etmək olar:

Qaraçay üzərindəki 132 metr uzunluğunda, 250 ton ağırlığında yükə davam gətirən körpünün açılışı (3.10.2003), “Heydər bağı”nın açılışı (18.08.2005), “Gilan” yeyinti məhsulları istehsalı müəssisəsinin açılışı (18.08.2005), Qəbələ şəhərinə çəkilmiş yeni su xəttinin açılışı (18.08.2005), Zərifə Əliyeva adına parkın açılışı (2.03.2007), “Gilan Holding” konserv zavodunun açılışı (2.03.2007), Müalicə-Diaqnostika Mərkəzinin açılışı (20.09.2008), Qəbələ Süd Emalı zavodunun açılışı (20.09.2008), “Gilan piano fabriki”nin açılışı (27.02.2010), Yeni avtovağzal binasının açılışı (27.02.2010), “Qafqaz Park” Gənclik Mərkəzinin (indiki “Qəbələlənd” parkının açılışı (27.02.2010), “Laza” yarımstansiyasının (110 kilovolt) açılışı (27.02.2010), “Qafqaz Resort” mehmanxanasının yeni korpusunun açılışı (27.02.2010), “Uşaq bağçası”nın açılışı (27.02.2010), “Fitnes” Sağlamlıq Mərkəzinin (indiki Qafqaz SPA və Sağlamlıq Mərkəzi) açılışı (27.02.2010), “Qafqaz Riverside” otelinin açılışı (29.07.2010), Qəbələ Beynəlxalq Aeroportunun açılışı (18.11.2011), Olimpiya İdman

Kompleksinin açılışı (18.11.2011), "Qafqaz Sport Hoteli"nin açılışı (18.11.2011), Nic qəsəbəsində 2 saylı tam orta məktəbin açılışı (18.11.2011), Qəbələ Su-Limonad istehsalı zavodunun açılışı (18.11.2011), Qarabağ müharibəsi əlilləri və şəhid ailələri üçün tikilmiş 36 mənzillik binanın açılış mərasimi (18.11.2011), Qəbələ Mədəniyyət Mərkəzinin açılışı (28.02.2013), Qəbələ şəhər məscidinin yeni binasının açılışı (28.02.2013), Bum qəsəbəsində Qəbələ Atıcılıq klubunun açılışı (28.02.2013), Heydər Əliyev Konqres Mərkəzinin açılışı (14.08.2013), "Aqro Kompleks Qəbələ" MMC-nin Aqro-Sənaye Kompleksinin açılışı (14.08.2013), "Qafqaz Karvansaray" otel Kompleksinin açılışı (14.08.2013), "Tufandağ" xizək yay-qış istirahət kompleksinin 1-ci mərhələsinin açılışı (3.01.2014), "Qafqaz Yengicə Termal Hotel və SPA Kompleksinin açılışı (22.09.2014), Daxili qoşunların Qəbələdə inşa edilmiş yeni şəhərçiynin açılışı (22.09.2014), Qəbələ Arxeoloji Mərkəzinin açılışı (22.09.2014), Qəbələ regional "Asan xidmət" Mərkəzinin açılışı (10.08.2016), Qəbələdə Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə inşa edilən "Uşaq bağçası"nın açılışı (10.08.2016), "Qafqaz Tufandağ Mountain Rezort" otelinin açılışı (10.08.2016), YAP Qəbələ rayon təşkilatının inzibati binasının açılışı (10.08.2016), Nohur-

qışlaq-Tüntül-Yengicə yolunun əsaslı təmirdən sonra açılışı (10.08.2016) və s.

Sadaladıqlarımız Prezidentimizin təşəbbüsü və nəzarəti altında Qəbələdə həyata keçirilən möhtəşəm işlərin miqyası barədə təsəvvür yaradır.

Bütün bunlar maliyyə vəsaitinin, fədakarlığın və vətənpərvərliyin bəhrəsidir.

İnanılası deyil ki, dövlət əhəmiyyətli bu obyektlərin tikintisi 30 ilə yaxın müharibə şəraitində olan ölkəmizdə baş verirdi.

Qloballaşmanın təhlükəli fəsadları ilə məişətimizə daxil olduğu zamanəmizdə milli xüsusiyyətlərin qorunub saxlanması ana dili və ədəbiyyatımızın, tariximizin, adət-ənənələrimizin başlıca amillərdən olduğunu Prezidentimiz həmişə ön plana çəkib: "Çünki bizi millət kimi qoruyub saxlayan məhz dilimiz, ədəbiyyatımız, tariximiz, ənənələrimizdir".

Odur ki, Prezidentimiz başqa bölgələrdə olduğu kimi, Qəbələdə də maarif və mədəniyyətə, mədəni-mənəvi həyata, elmə, təhsilə, adət-ənənəyə xüsusi diqqət yetirir.

Möhtərəm Prezidentimizin fəxrətlə dediyi **"Biz Azərbaycanın son illərdəki inkişafını Qəbələ rayonunun timsalında əyani şəkildə çox yaxşı görürük"** kəlamı böyük həqiqətdən söz açıq və Ulu Öndərimizin Qəbələyə səfəri zamanı uzaqgörənliklə dediyi: **"Qəbələnin şərəfli keçmişi, gözəl gələcəyi vardır"** fikrini tamamlayır.

QOŞA QALA QAPISINDAN BAŞLANAN MƏHƏBBƏT*

XX əsrin sonları idi. İçərişəhərin Qoşa Qala Qapısı meydanında möhtəşəm Novruz bayramı şənlikləri keçirilirdi. Bayram şənliyini televiziya qarşısında əyləşərək izləyirdim. İnsan axını hər yanı bürümüşdü. Sanki dəniz dalğalanırdı. Gözlənilmədən əlamətdar bir hadisə baş verdi. Ecəzkar musiqi, ecəzkar sözlər, məlahətli səs hamını ovsunladı:

*Cavanlığın, məhəbbətin eşqinə,
Ağarmayın, ay saçlarım, amandı.
Əhdi-peyman, sədaqətin eşqinə,
Ağarmayın, ay saçlarım, amandı.*

Müğənni Nazpəri Dostəliyeva "Naxçıvani" aşiq havası üstündə Azaflı Mikayıldan oxuyurdu. Hamı donub yerində qalmışdı. Müğənni isə, mənəcə, şah əsəri olan mahnını yanğı ilə oxuyurdu.

* "Folklor və etnoqrafiya" jurnalı, №1, Bakı, 2009, s.32-33; Qəzənfər Paşayev. Seçilmiş əsərləri. IV cild. Bakı, "Təhsil", 2012, s.479-481

*Haqq aşığı yaranıbdı qəm çəkə,
Ürəyimə saldın qara xal, ləkə.
And verirəm saf vicdana, məsləkə,
Ağarmayın, ay saçlarım, amandı.*

Elə həmin vaxt öndərimiz Heydər Əliyev dövlət rəhbərləri ilə meydandan keçib gedirdi. Cənab İlham Əliyev də onların arasında idi. Onlar da dayanıb qəlblərə od salan mahnını axıra kimi dinlədilər.

Təəssüf ki, müğənni saz-söz pərəstişkarlarının yaxşı bildiyi, insanı haldan-hala salan, Azaflının zindan həyatına işıq tutan, aşığın dərdlərini, kədərini son dərəcə təsirli ifadə edən:

*Baş titrəyər, can uçunar, zar ağlar,
Ney inildər, saz sızıldar, tar ağlar.
Həsərət ilə baxar, baxar yar, ağlar,
Ağarmayın, ay saçlarım, amandı.*

kimi üç bəndin üstündən keçərək son bəndi oxudu:

*Azaflıyam, ağ saçlarım bir yana,
Gənclik getdi, könül oldu virana.
Deyəcəklər, dözəmmədi zindana,
Ağarmayın, ay saçlarım, amandı.*

Mahnı sona yetdi. Meydana ani bir sükut çökdü. Yaşlı qadınların gözlərində yaş, kişilərin

üz-gözlərində təəssüflü bir təbəssüm vardı. Operatorlar bu anı çox ustalıqla tutmuşdular.

Hiss olunur ki, şəirdəki kədər cırpıntıları dinləyicilərin qəlbini titrədib.

İnsanın həyatında elə anlar olur ki, ömürlük unudulmur...

Bəlkə də, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin aşiq sənətinə xüsusi marağı həmin andan başlayıb. Bu gün Prezidentimiz və Azərbaycanın birinci xanımı, millət vəkili Mehriban xanım Əliyevanın aşiq sənətinə qayğısı o səviyyəyə çatıb ki, muğamlarımız kimi, bu sənətin də Azərbaycan xalqına məxsus olması barədə qərar qəbul etmək üçün UNESCO qarşısında məsələ qaldırılıb.

Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin UNESCO-nun nümayəndələrinin iştirakı ilə "Azərbaycan aşiq sənəti: müasir durumu və inkişaf perspektivləri" mövzusunda dəyirmi masa keçirməsi (12.02.2008), Aşıqların V qurultayını keçirməsi (28.09.2008), bu sənətin davamçılarına sahib çıxması, "Lider" Televiziya kanalında gənc aşıqların müsabiqəsinin keçirilməsi, İctimai Televiziyada "Ozan Məclisi" və "Telli saz" verilişləri, AzTV-nin radiosunda "Sarıtel" və "Gözəlləmə" verilişləri birbaşa həmin qayğının məntiqi nəticəsidir.

QİSAS QİYAMƏTƏ QALMADI*

Mədəniyyət ocağımız Qarabağı itirdiyimiz otuz il ərzində bu günün həsrəti ilə yaşayan, dünyasını ürək ağrısı və nisgillə dəyişən böyük şəxsiyyətlərin ruhu bizimlədir. Onların əksəriyyəti ilə dostluq münasibətlərində olmuşam. Haqlarında məqalələr, bəziləri haqda vida sözü yazmışam. Dost itkisi, torpaq itkisi haqda yazmaq çox ağırlı-acılı olur.

Bu dəfə sevinc gətirən, nisgilimizə son qoyan tarixi hadisədən söz açıram.

Ruhunuz şad olsun! Unudulmaz Abbas müəllim, Bəxtiyar müəllim, Bəkir müəllim, Fuad müəllim, Kamal müəllim (Talıbzadə), Tofiq müəllim, Kamal müəllim (Hacıyev), Əzizə xanım (Cəfərzadə), Qasım müəllim, Yaşar müəllim, Ağamusa müəllim, Vəsim müəllim, Fəttah müəllim, İmamverdi müəllim, Yavuz müəllim, Müseyib müəllim, Bəhram müəllim, Xəlil Rza, Qabil, Cabir Novruz, Hüseyn Kürdoğlu, Məmməd Araz, Sabir Əhmədli, Şahmar Əkbərzadə, Zəlimxan Yaqub, Vaqif Səmədoğlu, Ağə Laçınlı, Nahid müəllim, Əlibala müəllim, Bəhruz müəllim (Axundov), Zakir

* Bax: "525-ci qəzet" və "Ədalət" qəzeti, 5.11.2020

müəllim (Zeynalov), Bəhlul müəllim (Abdulla), tələbə yoldaşlarım: şair Mətləb Misir, prof. Fərman İsmayılov, sevimli tələbələrım, tanınmış alimlər Zeydulla Ağayev, Məlumat Nurəddinov, gözünüz aydın olsun, ruhunuz şad olsun!

Şah İsmayıl Xətai və Nadir şah Əfşardan sonra üç əsrə yaxın bir dövrdə torpaqlarımızın hissə-hissə itirilməsinə son qoyulur, mənliliyimiz geri qaytarılır. Ən yaralı yerimiz, mədəniyyət ocağımız Qarabağ müharibə yolu ilə azad edilir.

Ordumuz erməniləri əzəli və əbədi torpaqlarımızdan qovur.

Otuz ilə yaxındır ki, heç bir fayda verməyən çoxsaylı danışıqlar davam edirdi. Tez-tez deyirdilər: "Qarabağ düşününün hərbi yolu ilə həlli yoxdur".

Hörmətli Prezidentimiz bütün bu illər ərzində ölkəmizin iqtisadi cəhətdən inkişafına çalışdığı kimi, gecə-gündüz qüdrətli ordu quruculuğuna da rəhbərlik etmişdir. Prezidentimizin rəsmi yığıncaqlarda dediyi: "Biz qüdrətli ordu yaratmışıq" sözlərinə nəinki xaricdə, ölkə daxilində də şübhə ilə yanaşanlar olurdu.

Böyük Ermənistan xülyası ilə yaşayan mənfur qonşularımız isə havadarlarına və otuz ildə Dağlıq Qarabağda yaratdıqları üçqat istehkamlarına, tunellərinə, saysız-hesabsız ağır hərbi texnikalarına

arxalanaraq bizə meydan oxuyurdular. İş o yerə çatmışdı ki, Ermənistanın baş naziri Paşinyan dövlət başçılarının zirvə toplantısında bəyan etmişdi: "Qarabağ Ermənistandır, nöqtə".

Prezidentimiz əminliklə demişdi: "Qarabağ Azərbaycanıdır və nida işarəsi!"

Prezidentimizin dediyi kimi də oldu.

Xoşbəxtəm ki, bu ahıl çağımızda inanılmaz tarixi hadisənin şahidi oldum.

Azərbaycan döyüş taktikası ilə dünya tarixində şanlı səhifə yazdı.

Az bir vaxtda ən müasir silahlarla düşmənin hərbi texnikasını və canlı qüvvəsini məhv etdik. Ermənilərin 300-dən artıq tankı, onlarla topu, raket qurğuları, minaatanları, "S-300" müdafiə qurğuları, hərbi maşınları və s. sıradan çıxarıldı. Onların çoxsaylı tankları, topları, raket qurğuları, hərbi maşınları, hərbi sursatı və s. hərbi qənimət kimi ordumuz tərəfindən götürüldü.

Ali Baş Komandanımızın dediyi kimi, indi qənimət götürülmüş texnikadan ermənilərə qarşı döyüşdə istifadə edilir.

Ruhunuz şad olsun! Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan, Qubadlı rayonları, şəhər, qəsəbə və kəndləri işğaldan azad edilib. Hər gün yeni-yeni ərazilər azad edilir.

Prezidentimiz uzun illər əzab-əziyyətə, sıxıntılara, böyük güclərin təzyiqinə inanılmaz iradə ilə sinə gərdi və müharibənin gedişində qüdrətli sərkərdə və şəxsiyyət kimi dünya tarixinə düşmək hüququ qazandı, xalqımızın fəxrinə, tükənməz enerji mənbəyinə çevrildi.

Ordumuzun tarixə qızıl hərflərlə yazdığı şanlı səhifə onun adı ilə bağlıdır.

Ulu Öndərimizin qəbri nurla dolsun! İnanıram ki, onun ruhu sevinc içərisindədir. Sevinir ki, arzularını özü qədər inandığı oğlu həqiqətə çevirdi, gerçəkləşdirdi.

Əzizlərim, şükürlər olsun ki, nisgilmizə son qoyuldu. Qarabağın düşmən tapdağından tam azad olunmasına sayılı günlər qalıb.

Rahat uyuyun!

Əbədi qonşu olmağa məhkum olduğumuz qarşı düşməndən nəinki Xocalının, xalqımıza qarşı törətdikləri bütün cinayətlərin qisasını aldığ. Bütün xalqımız sevinc içərisindədir. Qisas qiyamətə qalmadı!

Ali Baş Komandanın dediyi kimi, onlara elə bir dərs vermişik ki, bir də pis niyyətlə biz tərəfə baxmağa cürət etməyəcəklər.

ŞƏHƏRİN ƏN YÜKSƏK, BAXIMLI YERİNDƏ HEYKƏLİ UCALDILSIN*

Bu məktubu şairlərimizin Qarabağa, Şuşaya, Ali Baş Komandanımıza, igid əsgər və zabitlərimizə həsr etdikləri şeirlərinin təsiri altında yazıram.

Kaş Bəxtiyar Vahabzadədən, Xəlil Rzadan, Şahmar Əkbərzadədən, Eldar Baxışdan başlamış, bütün şairlərimizin hər iki Qarabağ müharibəsinə həsr olunmuş şeirlərini toplu halında çap edəytilər. Bu, gələcəkdə tariximizin araşdırılmasında önəmli bir səhifə olardı.

Oğlum, bu bir ay yarım ərzində o qədər fərəhli hadisələr baş verib ki, saymaqla qurtaran deyil. Siz cəbhədə vuruşduğunuza görə onlardan xəbəriniz olmaya bilər. Odur ki, xoş xəbərləri, xüsusən də xalqımıza başucalığı gətirən Ali Baş Komandanımızın müjdələrini sənə və əsgər yoldaşlarına məmnunluqla çatdırıram.

Kəndlərimiz, qəsəbə və şəhərlərimiz düşmən tapdağından azad edildikcə anan fəxrlə deyir: "Oğluma qurban olum, bayrağı o sancdı".

* Bax: "525-ci qəzet" və "Ədalət" qəzeti, 26.XI.2020. Məqalə kiçik qisaltmalarla çap edilir.

Prezident İlham Əliyev Cıdır düzündə
tonqal qalayarkən. Mart, 2021-ci il

Anan cəbhəyə yun corab və əlcəklər hörüb göndərüb. “Dağlarda artıq soyuq düşüb”, – deyir. Üç-dörd əlcəyin üstündə sənin adını yazıb. Deyir ki, bəlkə, onlardan biri oğluma qismət oldu. Anan bir də onu deyir ki, oğlumun gözaltısı var, əsli-nəslə olan gözəl qızıdır. Allah qoysa, o qayıdan kimi nişan taxırıq.

Müharibə başlayandan, özgə vaxtı mətbəxdən çıxmayan ananla televizorun qabağından çəkilmirik. Əvvəllər bir kənd azad ediləndə sevincimizin həddi-hüdudu olmurdu. Sonralar beş-on kəndi azad edəndə daha çox torpaqlarımızın, yurd-yuvamızın azad olunması arzusu ilə yaşayırdıq. Sizə güvənirdik. Bilirdik ki, işğal olunmuş bütün torpaqlarımızı azad edəcəksiniz. Ananın gözü həmişə ekranda göstərilən əsgərlərin arasında səni axtarır.

Bilmirəm, Şuşada bayrağımızı sancanda gördünmü? “Yuxarı Gövhər Ağa” məscidində azan səsinə eşitdinmi?

Ay oğul, azan səsi sanki qələbəmizin müjdəsini verirdi. Sənin əziz canına and olsun, bu gecə səhərə kimi sevincdən yatmamışıq.

Allaha şükür ki, anaları gözü yaşlı, körpələri yetim qoyan, Koroğlu cüssəli oğlanları əlil, şikəst edən müharibəyə son qoyuldu. Düşmən diz çökərək təslim oldu, bütün torpaqlarımızın qaytarılması barədə sənədə qol çəkdi. Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin göstərdiyi kimi, Ermənistan rəhbərliyi bu addımı atmasaydı, erməni ordusu məhv edilər, Qarabağda onların yaşaması sual altında olardı.

İmzalanmış sənədə əsasən, təkcə Qarabağ deyil, ermənilər Qazax rayonunun yeddi kəndini

də qeyd-şərtsiz Azərbaycana qaytarmağı öhdəsinə götürdü.

Bir əlamətdar tarixi hadisə də baş verdi. Ali Baş Komandanımız qürur hissi ilə bəyan etdi ki, otuz il blokada şəraitində olan Naxçıvana Ermənistanın ərazisindən dəmir və şosse yolu çəkiləcək və bu qədim diyarımız ölkəmizin başqa bölgələri ilə birləşəcək.

Beləliklə, tariximizin qızıl həflərlə yazılan zəfər səhifəsi başlayıb. Bu səhifə Ali Baş Komandanımız və yenilməz ordumuzun adı ilə bağlı olacaq.

Bu, çoxlarının ağlına belə gəlməyən inanılmaz qələbədir. Bu tarixi qələbə Şah İsmayıl Xətai və Nadir Şah Əfşarın hakimiyyətindən sonra hissə-hissə əldən çıxan torpaqlarımızın itirilməsinə son qoydu. Vətənimizin dilbər guşəsi Şuşa, dünyaya Üzeyir bəy Hacıbəyli kimi dahini, Natəvan, Firudin bəy Köçərli, Niyazi, Y.V.Çəmənzəminli, Ə.Haqqverdiyev, Süleyman Ələsgərov, Cabbar Qaryağdıoğlu, Seyid Şuşinski, Qurban Pirimov, Xan Şuşinski, Arif Babayev və bir çox başqaları kimi istedadlar bəxş edən mədəniyyət, xüsusən də musiqi ocağımız Qarabağ işğaldan azad edildi. Ərazi bütövlüyümüz bərpa olundu. Xalq, dövlət birliyi milli birliyimizin bariz nümunəsinə çevrildi.

İllər, qərinələr, əsrlər dəyişir, bu ermənilər dəyişmir ki, dəyişmir. Atalar yaxşı deyib: "Əyri ağac düz olmur, rəndə vursan yüz yerdən".

1828-ci ildə farslarla ruslar arasında Türk-mənçay müqaviləsi bağlananda Rusiyanın İrandakı səfiri Qriboyedov İmperatora yazmışdı ki, Əlahəzrət, onları torpaqlarımıza buraxmaq olmaz. Onlar harada bir müddət yaşasalar, deyirlər ki, bura bizim ata-baba torpağımızdır. O, ermənilərin Qarabağa yönəldilməsini məsləhət görmüşdü. Beləliklə, ermənilərin Qarabağa axını başladı və Qarabağa şəriksiz sahibliyimizə son qoyuldu.

Maraqlıdır ki, sovet dönmənin sonlarına yaxın – 1978-ci ildə ermənilər Qarabağa gəlmələrinin 150 illiyinə abidə ucaltmışdılar. Havadarlarının köməyi ilə Qarabağı və ətraf rayonları işğal edəndən sonra həmin abidəni uçurdular və bütün dünyaya car çəkildilər ki, bura bizim torpaqdır, biz burada min illərdir yaşayırıq.

Azərbaycan ordusu əzəli, əbədi torpaqlarımızı müharibə yolu ilə geri qaytaranda çıxır-bağır saldılar ki, qoymayın, müsəlmanlar torpaqlarımızı əlimizdən alır və xristian olduğumuza görə bizi qırırlar.

Rus yazıçısı və diplomatı Qriboyedov onları yaxşı tanıyırmış.

Əslində, təkcə Qriboyedov deyil, XI əsrdə yaşamış Gilan hökmdarı Keykavus (Şah Kavus), Puşkin, A.Düma, ingilis səyyahı Vilson, Əmir Teymur, Sultan Əbdülhəmid, fransız səyyahı Qraf de Sole, N.Şavrov, hətta erməni yazarları Edişe Çarens, Gevorq Aslan, Veliçko, Mayakovski və başqalarının bu xalq haqqında dedikləri həqiqətdən xəbər verir.

Deyirəm, nə olaydı, tülkü kimi qaçıb gizlənən Zori Balayanı tapıb Qarabağa gətirəydilər. Deyəydilər: "Balayan, nə oldu, deyirdin, Qarabağ erməniləridir. Eldar Baxışın uzaqgörənliklə qələmə aldığı şeirindən niyə nəticə çıxarmadın?

*O nadir yazmısan, Zori Balayan,
Bala da bizimdir, zor da bizimdir.
Ölmək istəyirsən, gəl Qarabağa,
Kəfən də bizimdir, gor da bizimdir.*

İndi gəl, ermənilərin köçhəköçünü, qaçhaqaçını öz gözlərinlə gör.

Köhnə unitaza qədər maşına yükləyib aparırlar. Onların bu düşüklüyünü bütün dünya gördü.

Allaha şükür ki, Balayanların, İgidyanların, Kaputikyanların, Şahnazaryanların, Ağambekyanların arzuları gözlərində qaldı.

Ermənilər məğlubiyyətlərini həzm edə bilmirlər. Həzm edə bilmirlər ki, bundan sonra

30 il əvvəl olduğu kimi Azərbaycan vətəndaşları olacaqlar, milli valyuta Azərbaycan manatı olacaq, bütün ərazilərdə Azərbaycan qanunları bərqərar olacaq.

Ancaq yenə də qarayaxmalarından əl çəkmirlər. Guya biz muzdlu silahlılardan, türk əsgərlərindən istifadə etmişik. Unudurlar ki, Ulu Öndərimizin əsasını qoyduğu Naxçıvanski adına "Hərbi məktəb"imiz, Heydər Əliyev adına Ali Hərbi Məktəbimiz, Aviasiya Akademiyamız, Hərbi Dəniz donanması üçün kadrlar hazırlayan məktəbimiz, Hərbi texnika və sursat hazırlayan "Müdafiə Sənayesi Nazirliyi"miz, Sərhəd qoşunları məktəbimiz, Naxçıvanda hərbi məktəbimiz var. Hətta Fövqəladə Hallar Nazirliyi nəzdində Hərbi Akademiyamız var. İllərdən bəri Türkiyə, Rusiya və başqa ölkələrdə oxuyub gələn, ən müasir texnikadan istifadə etməyi bacaran yüksək ixtisaslı mütəxəssislərimiz var. Biz dayanmadan bu işlə məşğul olmuşuq. Müharibəni milli kadrlarımız aparıb.

Ermənilər isə goreşən kimi torpaqlarımızı əşib yararsız hala salmaqla, xəndək, tunel qazmaqla, üçqat istehkamlar qurmaqla məşğul olublar.

Möhtərəm Prezidentimiz Birinci vitse-prezidentimiz Mehriban Əliyeva ilə bu yaxınlarda Füzuli və Cəbrayıl rayon və şəhərlərində olarkən

ermənilərin vəhşiliklərini öz gözləri ilə görmüş, bunu əxlaqsızlıq və vandalizmin son həddi adlandırmış, "qoy dünya görsün, kimlərlə qonşuluq edirik", – demişdir.

Xarici ölkələrin ölkəmizdəki səfirləri və diplomatik korpusun nümayəndələri də Füzuli rayonunu və şəhərini ziyarət etdilər. Gözləri ilə gördüklərinə inana bilmirdilər. Bütün dünyada özünü yazıq xalq kimi qələmə verən ermənilərin törətdiyi vəhşiliklər onları dəhşətə gətirdi. Gördülər ki, bir ev, bir tikili belə salamat qalmayıb, hamısını dağıdıblar, daşı daş üstə qoy-mayıblar.

Qarabağ müharibəsi bütün dünyanın diqqətini çəkdi. ABŞ kimi qüdrətli dövlətin hərbi rəhbərliyi quru qoşunlarının quruculuğunda Azərbaycanın təcrübəsindən istifadə edəcəklərini bəyan etdi.

Beynəlxalq aləmdə bizimlə hesablaşmağa başladılar. İngiltərə, Yaponiya, İtaliya, Rusiya, Almaniya, Fransa, Türkiyə və s. kimi qüdrətli dövlətlərin nüfuzlu televiziya kanalları, ərəblərin məşhur "Əl-Cəzirə" kanalı Prezidentimizdən müsahibə almağa çalışdılar. Prezidentimiz "yox" demədi. Otuzdan artıq televiziya kanalına müsahibə verdi. Qarabağ həqiqətlərini dünya xalqlarına çatdırdı.

Prezidentimizin verdiyi müsahibələr informasiya cəbhəsində də, döyüş meydanında olduğu kimi üstünlüyümüzü təmin etdi.

Oğlum, nə gizlədim, ekranlarda möhtərəm Prezidentimizin mənalı çıxışlarına, müjdələrinə, dünyanın nüfuzlu televiziya kanallarına verdiyi təmkinli, xalqımıza başucalığı gətirən müsahibələrinə o qədər alışmışıq, intizarla gözləmişik ki, indi televiziya kanallarında Prezidentimizi görməyəndə, zərb-məsələ çevrilən ifadələrini eşitməyəndə darıxırıq.

Oğlum, sən qayıdan kimi qurban kəsəcəyik. Ananla məsləhətləşmişik, Prezidentimizə də qurban kəsəcəyik ki, xəta-bələdan uzaq olsun. Allah onu qorusun! Hər gün anan Prezidentimizə dua oxuyur. "Allah mənim ömrümdən kəsib onun ömrünə calasın", – deyir.

Oğlum, Qarabağ müharibəsi Prezidentimizin müdrik sərkərdə olduğunu göstərdiyi kimi, dünya miqyaslı müdrik siyasətçi olduğunu da bir daha sübut etdi. Ağdam, Kəlbəcər və Laçın rayonlarının qan tökülmədən, şəhid vermədən azad edilməsi Ali Baş Komandanımızın müdrikliyinin yeni qatını üzə çıxardı.

Prezidentimiz ümumxalq məhəbbəti qazanıb. Bu hər dövlət başçısına qismət olmur. Arzu edirəm, Bakının ən yüksək, baxımlı yerində Ali Baş

Komandanımızın heykəli ucaldılsın. O buna layıqdır. O, qələbəmizin memarıdır.

Əziz balam, Qarabağ müharibəsi XXI əsrin ibrətamiz müharibəsi kimi dünya tarixinə düşdü. İnan ki, bu müharibə və qələbəmiz dünyanın nizamının dəyişməsinə təsir edəcəkdir.

Bütün məqalələrim kimi bu məqaləmi də optimist ruhda bitirmək istəyirəm. 2013-cü ildə mənim də iştirak etdiyim "Dədə Qorqud" abidəsinin açılışında möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin uzaqgörənliklə dediyi "bu abidə Türk dünyasını birləşdirəcək və XXI əsr Türk dünyasının əsri olacaqdır" sözləri yerini alır.

MÜNDƏRİCAT

Ön söz. Xilaskardan – Xilaskara	5
Giriş.....	15
Xalqımızın Fəxri	39

BİRİNCİ BÖLÜM

ULU ÖNDƏR HEYDƏR ƏLİYEVƏ HƏSR OLUNUB

Xoş məramla, saf niyyətlə.....	50
Xilaskar	55
Heydər Əliyev haqqında Nostradamusun görücülüüyü.....	58
Tarix qurub-yaradanları yaşadır	62
Heydər Əliyev və ədəbiyyatşünaslıq elmimizin təntənəsi.....	75
Heydər Əliyev və milli-mənəvi dəyərlərimiz.....	87

İKİNCİ BÖLÜM

PREZİDENT İLHAM ƏLİYEVƏ HƏSR OLUNUB

Ən yayğıkeş prezident	96
Prezident İlham Əliyev haqqında Nostradamusun görücülüüyü.....	101
Xilaskar	103
Əyalət şəhəri əfsanələr paytaxtına çevrilib	112
Qoşa Qala Qapısından başlanan məhəbbət	118
Qisas qiyamətə qalmadı	121
Şəhərin ən yüksək, baxımlı yerində heykəli ucaldılsın	125

Qəzənfər Paşayev

XİLASKARLAR

Bakı, "Təhsil", 2021.

**Müəllif maddi-mənəvi dəstəyə görə
Sabir Əli oğlu Əliyevə
minnətdarlığını bildirir.**

Bədii-texniki redaktor *Abdulla Ələkbərov*

Kompüter dizaynı *Səadət Quluzadə*

Üz qabığının tərtibatı *Təhmasib Mehdiyev*

Korrektor *Pərvin Quliyeva*

Çapa imzalanmışdır 26.04.2021.

Kağız formatı 60x84¹/₁₆. Fiziki çap vərəqi 8,5.

Sifariş 5. Tiraj 500.

"Təhsil Nəşriyyat-Poliqrafiya" müəssisəsinin mətbəəsində
çap olunmuşdur.

Bakı, AZ1052, Fətəli xan Xoyski küç., 149

Tel.: (+994 12) 567-81-28/29; Faks: (+994 12) 567-82-68

e-mail: tahsil_az@yahoo.com